

Kantoor van Afgifte: 2800 Mechelen 1

P309638

België - Belgique
P.B. - P.P.
2800 Mechelen 1
BC 7215

Nieuwsbrief

7^e jaargang Nr 1 – januari-februari-maart 2007

Mossen en Lichenen
Planten
paddestoelen

natuurpunt

Verschijnt
driemaandelijks
6de jaargang

afzendadres:
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
studie@natuurpunt.be
www.natuurpunt.be

Deze nieuwsbrief wordt gratis toegestuurd aan al de leden van:

- ❑ De Werkgroep Mossen en Lichenen
- ❑ De Plantenwerkgroep
- ❑ De Paddestoelenwerkgroep

Wenst u lid te worden van één van de werkgroepen en de nieuwsbrief op regelmatige basis te ontvangen, stuur dan een briefje naar Natuurpunt Studie, Michiel Coxiestraat 11, 2800 Mechelen of een mailtje naar Studie@natuurpunt.be

Het is ook mogelijk de nieuwsbrief digitaal te ontvangen (PDF-formaat). Wie dit wil kan ons hiervoor contacteren.

Wenst u de nieuwsbrief niet langer te ontvangen, geef dan een seintje. Dat spaart moeite en papier.

Veel leesplezier !

De volgende nieuwsbrief zal in april verschijnen. Artikels en kalenders kunnen tot 20 maart ingestuurd worden...

Wil u ons financieel steunen dan kan dat. Giften vanaf 30€ zijn fiscaal aftrekbaar.

Storten kan op rekening rek nr : 230-0524745-92 met vermelding van de volgende projectnummers (opgelet, dit zijn nieuwe nummers!):

- Natuurstudie algemeen	2000
- Hyla.....	2151
- Fonds H.Franckx	3150
- Zoogdierenatlas	2450
- Zoogdierenwerkgroep	2451
- Hamsterproject	2470
- Vleermuizenwerkgroep	2461
- Vogelwerkgroep.....	2401
- Plantenwerkgroep.....	2351
- Ongewerveldenwerkgroep	2251
- Paddestoelenwerkgroep	2301
- Mossenwerkgroep	2201

**Projectnummers individuele
Plantenwerkgroepen:**

- PWG Afdeling Gent.....2352
- PWG West-Vlaanderen.....2353

Giften op deze nummers zijn integraal voor de ondersteuning van de desbetreffende werkgroepen.

INHOUD

FON CD-ROM 1996-2006 (Erik Molenaar)	4
Emiel Van Rompaey – Prijs 2007	4
<u>Nieuwsbrief Mossen- en Lichenen</u>	
Overzicht korstmossenonderzoek in Limburg 2005-2006 en Vlaams-Brabant 2006-2007 (Dries Van den Broeck)	7
<i>Syntrichia norvegica</i> F. Weber (Erik Molenaar)	8
<u>Nieuwsbrief Planten</u>	
Omgeving Stadspark te Antwerpen 23 september 2006 (Erik Molenaar)	11
Muurflora met Moerasvaren te Antwerpen 1 oktober 2006 (c4-37-11) (Erik Molenaar)	13
Extra bezoek aan de omgeving Stadspark Antwerpen 1 oktober 2006 (c4-26-42) (Erik Molenaar)	13
Binnenstad Aarschot 12 augustus 2006: Aanvulling (Erik Molenaar)	14
Enkele ontdekkingen op het oude Kortrijkse stort (Willy Herreman)	15
Kallender plantenwerkgroep Allium: Regionale werkgroep Denderstreek, en aanpalende gebieden. (Peter Tolleneer)	16
Programma Nationale Werkgroep Botanie Natuurpunt 2007 (André Van den Bergh)	17
Bloeiende wilde planten begin januari 2007, omgeving Dendermonde (René Pletick)	20
Verslag plantenwerkgroep NW-Brabant 2006 (Anne Ronse)	21
Kalender Plantenwerkgroep Noordwest-Brabant 2007 (Anne Ronse)	23
Plantenwerkgroep Meetjesland 2006 – jaaroverzicht (William White)	24
Natuurhistorische werkgroep Natuurpunt Meetjesland – Plantenwerkgroep Excursiekalender 2007 (William White)	28
Plantenwerkgroep Thalictrum: Nieuwe vondst in Vlaanderen van het Wit hongerbloem (Eddy Vercammen)	29
Kalender 2007 plantenwerkgroep Thalictrum (Eddy Vercammen)	29
Kalender plantenwerkgroep Gent 2007 (Jean De Prez)	31
PWG Vlaamse Ardennen plus programma 2007 (Karel De Waele)	33
Achillea van Waterschei op naam gebracht (Erik Molenaar)	33
<i>Melia azedarach</i> : nieuw voor Belgische flora (Erik Molenaar)	34
Kalender FON-planten 2007 (Erik Molenaar)	34
Inventarisatiekalender plantenwerkgroep Schijnvallei 2007 (Staf Brusseleers)	36
<u>Nieuwsbrief Zwammen</u>	
Paddenstoelen in stedelijke omgeving. Een aanzet tot inventarisatie in het centrum van Lier. (Wim Veraghtert & Roosmarijn Steeman)	39
Paddenstoelenproject Vlaams-Brabant, realisatie van een provinciale atlas (Roosmarijn Steeman)	40
16 ^e Vlaamse-Mycologen-dag (Roosmarijn Steeman)	43
Zwamvlok heeft weer een vruchtbaar seizoen achter de rug. Agenda 2007 (Herman Derder)	44
De Vliegenzwam (<i>Amanita muscari</i>) opvallend aanwezig in het najaar 2006 (Chris Bruggeman)	46

FON CD-ROM 1996-2006

Erik Molenaar

Plantenwerkgroep FON bracht alle verslagen en foto's van haar werking tussen 1996 - 2006 bijeen op een cd-rom die je interactief kunt doornemen. Alleen al het fotomateriaal beslaat honderden foto's. Veel materiaal van bijzondere soorten, vegetaties, uitgebreide lijsten, reisverslagen en artikels. Een aanrader. De publicatie is verkrijgbaar aan 5 Euro op onze activiteiten of op het FON-secretariaat.

Erik Molenaar
Ferdinand Coosemansstraat 24
2600 Berchem
Tel: 03-218 59 69
Of: 0474 820 471
www.natuurpunt.be/fon
fon@natuurpunt.be

Emiel Van Rompaey – Prijs 2007

Bij testament heeft juffrouw Irma Van Rompaey, de op 20 april 1982 overleden zuster van Emiel Van Rompaey, een geldsom gelegateerd aan de Nationale Plantentuin van België. De intresten van dit kapitaal worden aangewend voor het toekennen van een tweejaarlijkse 'Emiel Van Rompaey-prijs' voor floristiek in de ruime betekenis.

Emiel Van Rompaey (1895-1975) was een pionier van het vernieuwde floristische onderzoek in België en bleef hierin tot aan zijn dood een leidende rol spelen.

De prijs zal in 2007 voor de twaalfde keer worden uitgereikt. Kandidaturen kunnen ingediend worden door enkelingen, door verschillende personen samen of door verenigingen, en moeten binnen zijn **vóór 20 mei 2007**; zij mogen ook door andere personen dan de kandidaten zelf worden voorgedragen.

Alle briefwisseling omtrent deze prijs wordt gericht aan de

Nationale Plantentuin van België
E. Van Rompaey-prijs
Domein van Bouchout
B-1860 Meise

Het reglement kan op hetzelfde adres worden aangevraagd; het is ook te vinden op

<http://www.br.fgov.be/PUBLIC/GENERAL/EVENTS/EVENTSNL/vrprijsnl.html>

Nieuwsbrief MOSSEN & LICHENEN

7e jaargang, nr. 1
januari 2007

natuurpunt
Studie

Werkgroep Mossen en Lichenen

een *symbiose* tussen
Floristisch Onderzoek voor
Natuurbehoud
&
Natuurpunt

Voorzitster:

* Chris Janssens (tel. 014/21.67.49)

Secretaris:

* Karl Hellemans (tel. 03/383.26.58)

Hulpsecretaris:

* Olivier Heylen (tel. 015/22.61.81)

Penningmeester:

* Jan Dirx (tel. 014/58.64.64)

Ereleden:

* Juul Slembrouck (tel. 03/321.32.75)

* Hubert De Meulder (tel. 03/830.13.87)

Kanaliserings artikels:

* Marie-Claire Bottu (tel. 011/68.03.01)

* Tim Polfliet (tel. 015/29.72.73)

* Pierre Kestemont (tel. 02/377.52.10)

* Juul Slembrouck (tel. 03/321.32.75)

Redactie:

* Marie-Claire Bottu (tel. 011/68.03.01)

* Jan Dirx (tel. 014/58.64.64)

* Hilaire Geers (tel. 03/658.73.34)

* Chris Janssens (tel. 014/21.67.49)

* Pierre Kestemont (tel. 02/377.52.10)

* Erik Molenaar (tel. 03/218.59.69)

* Vera Tetsch (tel. 014/36.88.50)

* Willi Sas (tel. 03/293.88.49)

* Juul Slembrouck (tel. 03/321.32.75)

* Henri Stappaerts (tel. 03/288.43.70)

* Walter Van Spaendonck (tel.03/480.54.24)

Eindredacteur:

* Tim Polfliet (tel. 015/29.72.73)

Excursieplanning:

* Vera Tetsch (tel. 014/36.88.50)

Cursusverantwoordelijken:

* François Van Uffelen
(tel. 03/383.33.63)

* Hans Vermeulen (tel. 014/47.29.50)

Hoofdverantwoordelijke lokaal:

* Karl Hellemans (tel. 03/383.26.58)

Contactpersonen:

* Tim Polfliet (tel. 015/29.72.73)
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

* Juul Slembrouck (tel+fax 03/321.32.75)
Drakenhoflaan 147, 2100 Deurne

* Hans Vermeulen (tel. 014/47.29.50)
Graatakker 11, 2300 Turnhout

Doelstellingen Werkgroep

- * bijdrage vormen voor natuurbehoud/-beheer
- * ecologisch onderzoek
- * verspreidingsonderzoek
- * popularisatie van de (korst)mossenstudie
- * stevige band met educatie: cursussen en initiatie-excursies
- * publicaties

De Werkgroep Mossen en Lichenen FON - Natuurpunt is een symbiose tussen de Werkgroep Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud en Natuurpunt. De werkgroep F.O.N. bestudeert al meer dan een decennium de mossen van ons land. De werkgroep opereerde in het verleden hoofdzakelijk in het Antwerpse maar richtte ook tal van excursies elders in, o.a. naar Wallonië en het buitenland.

De werkgroep staat open voor iedereen die geïnteresseerd is in mossen en/of lichenen, leken of gevorderden. Op de excursies worden beginners met zorg opgevangen (educatie). Er wordt tevens veel gewerkt aan feed-back naar de leden. Met dit alles poogt de werkgroep zijn steentje bij te dragen aan zowel mossen- en lichenenstudie, als aan het natuurbehoud.

Voor meer informatie kan u terecht bij:
Tim Polfliet en Roosmarijn Steeman
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
tel. 015/29.72.73
e-mail mossen@natuurpunt.be
of korstmossen@natuurpunt.be

***Vergeet uw eigen bijdrage (artikels...)
aan de Nieuwsbrief niet!***

Overzicht korstmossenonderzoek in Limburg 2005-2006 en Vlaams-Brabant 2006-2007

Dries Van den Broeck

In 2005-2006 werden verspreid over de ganse provincie Limburg 559 punten onderzocht op epifytische korstmossen. In dit onderzoek werden op ca. 10 bomen per opnamepunt alle aanwezige soorten per boom genoteerd. Er werden voornamelijk eiken, maar soms ook populieren en essen onderzocht. Gelijkaardige onderzoeken in 1960 en 1985-1986 beperkten zich tot Midden-Limburg.

In de ganse provincie werden in deze studie 119 soorten korstmossen op de onderzochte bomen aangetroffen, in Midden-Limburg 99. Van alle aangetroffen soorten staan er zeven op de Rode Lijst in Nederland (Vlaanderen heeft nog geen Rode Lijst). In Midden-Limburg blijken 17 soorten verdwenen sinds 1960, terwijl er 51 geheel nieuw zijn. Van deze 51 zijn er zeven die als nieuw voor de wetenschap beschreven werden na 1985. Van de verdwenen soorten staan er zeven op de Rode Lijst in Nederland.

Sinds 1960 zijn de veranderingen in de korstmossenflora in Midden-Limburg aanzienlijk. De wijzigingen werden gekwantificeerd met behulp van ecologische indicatiegetallen, de zogenaamde Ellenberggetallen, die toelaten een verband te leggen tussen veranderingen in het milieu en in het voorkomen van soorten. Een sterke toename werd gevonden bij een aantal ammoniakminnende korstmossen, zowel bij diegene die warmteminnend zijn (zoals Groot dooiermos, Heksenvingermos en Poedergeelkorst) als bij diegene die eerder koele omstandigheden prefereren (zoals Kapjesvingermos en Klein dooiermos). Een sterke toename kon ook vastgesteld worden bij een aantal soorten die uitgesproken warmteminnend zijn (zoals Dun schaduwmos, Groen boomschildmos en Groot schildmos). Er was een sterke achteruitgang bij een aantal soorten die heel gevoelig zijn voor ammoniak (zoals Gewoon schorsmos en Groene schotelkorst). Naast opwarming heeft een toegenomen ammoniakbelasting het grootste effect gehad: ammoniakminnende en warmteminnende soorten zijn duidelijk het sterkst toegenomen. Er kon geen rol van zwaveldioxide aangetoond worden.

Het volledige rapport van dit onderzoek staat te lezen op de website van Likona (<http://www.limburg.be/likona/eindverslagkorstmossen.html>).

In 2006-2007 vindt een gelijkaardig onderzoek plaats in Vlaams-Brabant. Tot nog toe werden 127 soorten aangetroffen op 4479 bomen. Het vinden van een groter aantal soorten is zeker deels terug te voeren op het betrekken van meer populieren (1952), essen (150) en wilgen (99) in het onderzoek. Populieren en essen vertonen vaak een grotere soortenrijkdom dan eiken. In 1960 (De Sloover en Lambinon, 1965), in 1985 (Caekebeke, 1986) en in 2003 (Van Eetvelde, 2004) werd er in de Denderstreek een studie uitgevoerd over de epifytenflora. Een deel van deze streek is in Vlaams-Brabant gelegen. Dit laat toe om op het einde van het huidige onderzoek voor dat gebied vergelijkingen te maken met het verleden.

Syntrichia norvegica F. Weber

Erik Molenaar

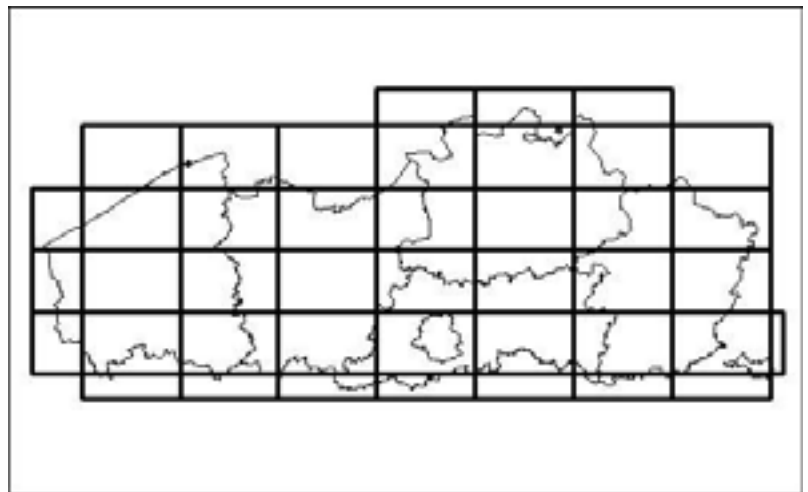
Begroeid beton is een merkwaardig substraat en vangt geregeld mijn aandacht. Toen ik met de familie in de Antwerpse dierentuin (c4-26-22) wandelde ontdekte ik een mooie populatie eikvaren op zo'n verweerde betonnen wand.

Toen ik een blad inzamelde - Brede eikvaren komt in het Antwerpse niet veel voor - plukte ik een toefje rossige, uit de kluiten gewassen Muursterretje mee af. Op de ANKONA-dag gaf ik het eens door en Juul Slembrouck. Die wist me een maand later te vertellen dat het om een niet eerder in ons land gevonden mos ging. Daar deze soort reeds op verschillende wijzen in ingedeeld kan het vroeger gewoon in het complex van Tortula muralis hebben gezeten zonder iemand er meer aandacht aan schonk.

Nieuwsbrief PLANTEN

7e jaargang, nr. 1
januari 2007

Plantenwerkgroepen Natuurpunt

In het Vlaamse land zijn tientallen plantenwerkgroepen actief binnen natuurpunt. Zij organiseren i.s.m. de natuurvereniging talloze planten excursies. De meeste excursies staan ook open voor beginners. Er wordt normaal expliciet aandacht besteed aan educatie (zeker in het kader van de provinciale werking).

Veel werkgroepen doen aan inventarisatie op kilometerschaal (via het 'IFBL-raster' dit in het kader van atlasprojecten. Een reeks werkgroepen spitst zich evenwel toe op de studie en inventarisatie van gebieden zoals biotopen en reservaten. Tijdens een aantal activiteiten van de werkgroep Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud wordt zelfs zeer nadrukkelijk aan vegetatiekunde gedaan (vegetatie-opnamen). U hebt als vrijwilliger de kans om hieraan actief deel te nemen en bij te leren.

Informatie inventarisatie & monitoring:

Tim Polfliet en Roosmarijn Steeman
Natuurpunt Studie
Coördinatoren
Cel planten, mossen, lichenen, fungi
Coxiestraat 11
2800 Mechelen

tel. 015/29.72.73
fax. 015/42.49.21 (tav. Studie)

e-mail:
planten@natuurpunt.be

Floristisch Onderzoek voor Natuurbehoud

Voorzitter:
Erik Molenaar
Ferdinand Coosemansstraat 24
2600 Berchem
tel. 03/218.59.69

e-mail
erik.molenaar@skynet.be

fon-o-foon 0474/35.53.69

FON-Website:
<http://users.skynet.be/fon/>

Website (algemeen):
<http://www.natuurpunt.be>
(cfr. natuurstudie)

Nationale Werkgroep Botanie

Voorzitter:

André Van den Bergh
Vitsgaard 9
1745 Opwijk
tel. 052/35.05.18
GSM 0472/ 68.83.35

e-mail:
andre.vandenbergh@skynet.be

NWB

Vergeet uw eigen bijdrage aan de
Nieuwsbrief Planten niet!

Vooraf

Het Stadspark dateert van 1869 en is ontworpen door Keilig in de overblijfselen van de enorme Schans van Herentals, een centraal deel van de historische Spaanse omwalling van Antwerpen. De waterpartijen hebben meer dan 450 jaar lang een belangrijke ecologische rol gespeeld in deze stad. Nu is door de grootschalige werken het grondwater tot 10-tallen meters diep weggepompt gedurende jaren. Het is niet te berekenen hoeveel miljarden liters grondwater er gewoon naar het zuiveringsstation zijn gestuurd.

Wel werd een klein pijpje naar de vest geleid, maar in de droge spons er onder verdween het natuurlijk terstond. De vest werd enkele jaren geleden reeds onderzocht, maar nu is alle water verdwenen en komt er een nog steeds een groot aantal bijzondere soorten voor. In de straten er rond is ook heel wat te vinden. Park, Station en de Zoo liggen in c4-26-42.

De westpunt van het park ligt in het IFBL-hok c4-26-41, de zuidpunt in c4-26-44. Op onze kalenderexcursie verschijnen vandaag Erik Molenaar, Nico Wysmantel (streeplijster vijverbiotoop), Henri Stappaerts, Kevin Gielen, Wim Strecker, Piet Coninx, Mia Schrooten en Steven Keteleer. Op 1 oktober bezoeken we dit hok opnieuw. Zie onder artikels:Extra bezoek aan de omgeving Stadspark.

Bespreking

Oude muur Kasteeltuin Moretus (c4-26-42)

Na afbraak van de Spaanse omwalling wordt hier in 1879 de herenwoning voor R. Moretus-de Theux aan de Quinten Matsijslei gebouwd. De oude muur van de kasteeltuin is na de aanleg van een parking gespaard gebleven en maakt deel uit van het Politiebureau. Bijna alle oude gebouwen en tuinen in de omgeving van de Spaanse omwalling zijn na de slechting een getuigenis van de bijzondere flora die er op voorkwam. Op deze muur zien we massaal Klein glaskruid, maar er is ook Es, Gewone eikvaren, Gewoon wilgenroosje, Lijsterbes, Muurvaren, Muursla, Muurleeuwenbekje en Duinriet.

Op steen groeiende neofyten zijn hier oa. Hoge fijnstraal, Beklierde nachtschade, Oosterse levensboom (of een toch een Chamaecyparis?) en Bezemkruid.

Uitgedroogde vest (c4-26-42)

In 1991 viel de vijver hier plots droog en gebeurde er een botanisch onderzoek van de pioniervegetatie. In 2004 was het weer prijs en viel de vijver bijna helemaal droog. Ook hiervan zijn twee onderzoeken gebeurd. Nu staan we weer in de verdroogde vijver, maar op wat gebarsten klei na is er geen spoor van water te zien. De flora is echter navenant. We brengen de rest van de morgen door in de grote vest en noteren er zo'n 130 soorten. Hoewel de vegetatie al gemaaid werd, zijn toch heel wat pioniersoorten herkenbaar. Nog steeds opvallend is de uitgestrekte massa Waterpunge, vergezeld van Echt duizendguldenkruid, Bleekgele droogbloem, Bruin cypergras, Moerasdroogbloem, Greppelrus en Borstelbies. In het meer stikstofrijke

natte deel treffen we naast Blaartrekkende boterbloem, Moeraskers, Goudzuring, Moeraszuring en Rode ganzenvoet ook Knikkend tandzaad.

We hebben nog lang gezocht naar het Goudknopje, maar konden het niet meer terugvinden. Nico doet hier de vondst van de dag, want zopas heeft hij *Muhlenbergia mexicana* in Boom gevonden of hier op de droge vijverbodem staat eveneens het zelfde gras! (Als Filip Verloove dit per post toekrijgt volgt de bevestiging.) Merkwaardige neofyten waren verder Kafferkoren, Esdoornbladige plataan, Hoge en Gevlamde fijnstraal, Pluimgierst en Tuinaardbei (*Fragaria x ananassa*). Enkele zaailingen van sierbomen konden niet worden op naam gebracht.

Omgeving Britselei (c4-26-41)

We speuren nog even rond aan de Leien, waar we Hemelboom talrijk aantreffen, voorts Zilverschildzaad, veel Muursla, Tongvaren, veel purperbladige Gehoornde klaverzuring en Esdoornbladige plataan. Ook op de Rubenslei staat *Muhlenbergia mexicana*!

Omgeving Van Noortstraat (c4-26-44)

Hier gaan we nog even kijken naar de IJzervaren (*Cyrtomium fortunei*), die helaas slechts ergens onder in het keldergat is waar te nemen. We vermelden nog flink wat Bosveldkers, nog steeds twee planten Bergcentaurie, veel Hoge fijnstraal, Kaal knopkruid, Harig knopkruid, Steenkruidkers en Muurleeuwenbek. Op de hoek van een straat staat de Japanse duizendknoop te pronken op het voetpad.

Omgeving Van Eycklei (c4-26-42)

Langs de Van Eycklei gaan we richting spoor. We treffen er Straatliefdegras, Pluimgierst, Esdoornbladige plataan, de hanenpoot *Echinochloa frumentacea* en opnieuw *Muhlenbergia mexicana* aan. In de rand van het park staat *Aralia elata*, Trosgierst, Sneeuwbes, Zomerlinde en dies meer. Op oude muurtjes rond het park valt het Zijdemos goed op.

Omgeving Van Immerseelstraat - Simonsstraat (c4-26-42)

We hebben hier te maken met een grote werf langs heel de straat, waar alle groen voor de bijl is gegaan. Begin dit jaar werden de 150 jaar oude groenvoorzieningen - het pronkstuk van de Stad na de slechting van de Spaanse omwalling - nogal grondig toegetakeld.

De steeneiken zijn onherkenbare telefoonpalen geworden. Ook de oude vindplaats van het Groot heksenkruid is dan eindelijk toch vernietigd! We vinden er als troostprijs Sierpompoe en Muursla.

Aan de andere kant van de spoorweg is de werf nog groter: hier heeft zich oa. Sla gevestigd (*Lactuca sativa*) en een variëteit van Driëbloemige nachtschade (*var. Ponticum*) met nauwelijks ingesneden bladeren, in gezelschap van oa. Amerikaanse kruidkers en Stippelganzenvoet. We vermelden nog Grote zandkool, Look-zonder-look, Akkerkool en Hoge fijnstraal. Van de muurflora op de oude 'centers' is hier niets overgebleven.

Omgeving Kievitstraat (c4-26-42)

We keren terug naar het Stadspark langs de zijstraten van de Kievitsstraat, waar we nog enkele soorten optekenen zoals *Lobelia erinus* en Gele helmblom. In een keldergat vinden we nog een houtig gewas dat niet is thuis te brengen. Het wordt ingezameld.

Slot

Bijna tweehonderd soorten hebben we vandaag gezien, waarvan wel enkele zéér bijzondere. Op de Rodelijst staat Eikvaren als achteruitgaand. Bruin cypergras is zeldzaam. Een reeds voorziene evolutie zet zich door, namelijk dat Hoge fijnstraal de plaats inneemt van Canadese fijnstraal in het stadsbeeld.

Over de *Muhlenbergia* schrijft Filip Verloove: "De *Muhlenbergia* is net als die van Boom *M. mexicana*, héél uitzonderlijke vondst. Voor die waarneming in Boom was het waarschijnlijk meer dan 150 jaar geleden dat die nog in België gevonden werd. In de eerste helft van de 19e eeuw werd de soort in de Vesdre-vallei gekweekt als voedergras (als *Agrostis mexicana*)! Even gaan kijken hoeft niet meer: er stond enkele dagen later reeds een werkmans de volledige vijverbedding te maaien.

Muurflora met Moerasvaren te Antwerpen 1 oktober 2006 (c4-37-11).

Erik Molenaar

Geert Heyneman (Stadsecoloog van Gent) vond op 18 september een vreemde varen in een keldergat in de Stationsbuurt op de grens met Berchem. Het betrof - na bevestiging door Prof. R. Viane - weldegelijk de uiterst zeldzaam op muren voorkomende Moerasvaren (*Thelypteris palustris*). Ik nam een kijkje en een foto, en kan nu bevestigen dat hij er inderdaad staat. Ongelooflijke vondst, vlak in mijn buurt en het betreffende IFBL-hok is het zelfde als van Wolvenberg.

Een opvallend en in het veld goed bruikbaar kenmerk zijn de dubbele vaatbundels op de fijne bladstengel, wat bv. Mannetjes- en Wijfjesvaren al uitsluit. Bedankt Geert Heyneman, en kom gerust nog eens naar Antwerpen.

Extra bezoek aan de omgeving Stadspark Antwerpen 1 oktober 2006 (c4-26-42).

Erik Molenaar

Zondag 1 oktober ging ik met Filip Verloove van de Nationale Plantentuin van Meise naar enkele botanisch interessante vindplaatsen in de omgeving van het Stadspark te Antwerpen. Al deze plaatsen werden in de loop van dit jaar reeds onderzocht door lokale floristen, zoals te lezen is in de verslagen van de Planten Nieuwsbrief van Natuurpunt en de website van FON.

De vindplaats van IJzervaren (*Cyrtomium spec.*) in de Ploegstraat werd eerst bezocht. Helaas was de *Cyrtomium* met wortel en al van de muur verwijderd en vonden we er alleen nog maar wat Fijn venushaar (*Adiantum raddianum*) en Tongvaren (*Asplenium scolopendrium*). Merkwaardig was overigens de aanwezigheid van *Oxalis debilis var. corymbosa* onderaan een muur, waar bovendien een afwijkende vorm van Muurvaren (*Asplenium spec.*) groeide. De hele site was goed gekoloniseerd door *Soleirolia soleirolii*.

Aan de andere kant van de muur bevinden zich serrecomplexen van de Zoo. Daar gingen we ook een kijkje nemen.

Hoewel de bron van al die tropische planten vrij duidelijk is - er is altijd wel ergens een bron voor nieuwe plantensoorten - konden we toch vaststellen dat buiten de serre een aantal oude muren gekoloniseerd werden door oa. *Pteris cretica cv. Albo-lineata*, Tongvaren, Muurvaren (*Asplenium ruta-muraria*) en *Soleirolia soleirolii*. Er waren ook enkele fraaie exemplaren van Fijn venushaar op andere oude muren.

Later gingen we de site met Sla en Driëbloemige nachtschade bekijken aan de Van Immerseelstraat, waar bovendien Wilde hokjespeul (*Astragalus glycyphyllos*), Kafferkoren (*Sorghum bicolor*), *Populus trichocarpa* en *Salix babylonica var. pekinensis cv. Tortuosa* groeide. De laatste twee worden steeds vaker opgemerkt, en wel in de vorm van jonge bomen die opslaan uit zaad.

De vondst van *Muhlenbergia mexicana* in Antwerpen is van bijzonder groot belang, omdat het welhaast zeker over oudere populaties gaat. Filip Verloove kwam dan ook speciaal naar Antwerpen om de vondst persoonlijk te onderzoeken en een exemplaar in te zamelen voor de collectie van het Nationaal herbarium.

Tot onze grote verwondering was de vindplaats aan de Rubenslei - we zijn een week na de ontdekking ter plaatse - dood gespoten. Toen we ons trachtten te behelpen met de vondsten die we in de droge vest hadden gedaan bleek de vijverbedding grotendeels gemaaid. Het was 150 jaar geleden dat dit tropisch gras nog eens in België werd aangetroffen.

Binnenstad Aarschot 12 augustus 2006: Aanvulling

Erik Molenaar

OLV-kerk (d5-36-33)

Deze oude muren worden extra onderzocht. Naast gewone verschijningen als Muurleeuwenbek, Smalle stekelvaren, Mannetjesvaren en Liggende vetmuur, treffen we er ook enkele 'nieuwe' muursoorten aan. Op een ijzerzandsteen-richel groeit een kweepeer (*Chaenomeles japonica*) in gezelschap van een exotische kamperfoelie (*Lonicera pileata*). Wat verder zien we deze laatste opnieuw op een muur, vruchtzettend met blauwe bessen.

Er groeit ook heel wat eikvaren die bij navorsing thuis Brede eikvaren blijkt te zijn.

Enkele ontdekkingen op het oude Kortrijkse stort.

Willy Herreman

Een wandeling op 15 november 2006 bracht me langs het oude stort van Kortrijk, gelegen in de Bosstraat in het hoknr. e2-42-12. Dit stort is vrij toegankelijk en is zelfs voorzien van wandelwegen. De vegetatie die ik er in deze herfstperiode aantrof was indrukwekkend.

Het is uiteraard niet de bedoeling van de plantensoorten hier allemaal op te sommen, maar waarnemingen op dezelfde plaats van Bitterkruid, Doornappel, Dubbelkelk, Gevlekte rupsklaver, Grove varkenskers, Kleine varkenskers, Knikkend tandzaad, Koningskaars, Melige toorts, Middelste teunisbloem en Wouw zijn toch niet alledaags te noemen.

Mijn dag kon echter helemaal niet meer stuk bij het waarnemen van volgende soorten: Bolletjesraket (*Rapistrum rigosum*), Gele ganzenbloem (*Globionis segetum*; let op de nieuwe geslachtsnaam), Kafferkoren (*Sorghum bicolor*), Kanariezaad (*Phalaris canariensis*), Mariadistel (*Silybum marianum*); de naaldaren Geelrode naaldaar (*Setaria pumila*), Groene naaldaar-groep (*S. viridis* zowel ssp *viridis* als ssp *italica*) en Kransnaaldaar (*S. verticillata*); een hanenpootachtige namelijk *Echinochloa frumentacea* die bij mijn weten nog geen Nederlandse naam heeft, Pluimgierst (*Panicum miliaceum*), Wilde sorgo (*Sorghum halepense*) en Zegekruid (*Nicandra physalodes*).

Absoluut nog het vermelden waard is een Daturasoort, namelijk *Datura innoxia*. Deze plant is gemakkelijk te onderscheiden van de beter bekende Doornappel door het feit dat haar bladeren gaafrandig zijn ipv grof getand en haar vruchten bovendien hangen in plaats van staan zoals op de foto's te zien is. Deze foto's zijn genomen door Tom Linster van Natuurpunt Zuid-Westvlaamse koepel. Erik Molenaar heeft deze plant ook al aangetroffen zoals op zijn site te zien is.

Hopelijk bezorgt dit voormalig Kortrijkse stort ons in de volgende lente nog veel meer verrassingen.

Datura innoxia

Kalender plantenwerkgroep Allium;
Regionale werkgroep Denderstreek, en aanpalende gebieden.

Peter Tolleneer

2006 was weer een fijn jaar en we hebben weer leuke, en interessante botanische vondsten mogen doen.

De nieuwe Plantenatlas is een feit geworden en werd in de maand februari aan het grote publiek via pers en zelfs het TV journaal voorgesteld. Een kanjer die het best in een zeer stevige boekenkast opbergt want deze weegt méér dan 5 kg! Een fijn weetje is dat ook informatie van de vorige uitgave van dertig jaar geleden er in verwerkt zit.

Maar we gaan volgend jaar (het drieëndertigste) niet stil zitten en hebben intussen het inventarisprogramma voor 2007 samengesteld.

Om de databank Florabank zo actueel mogelijk te houden wordt er vanuit FLO.WER een nieuw hokkenadoptieprogramma gestart. Het is de bedoeling om ieder jaar een overzicht te publiceren met de hokken waar de gegevens het minst actueel zijn. We willen bovendien ons zicht op de verspreiding verfijnen en werken daarom met "tetraden". Deze eenheid komt overeen met een uurhok dat je in 4 deelt, je krijgt dan 4 hokken van 2 x 2 km. We starten met het inventariseren van alle tetraden waar sinds 1972 geen lijsten van beschikbaar zijn (zie ook vorige nieuwsbrief).

Met Allium kozen we om dit jaar 7 tetraden te inventariseren (vorige jaren hadden we telkens 5 km hokken die we elk 3x gingen strepen). Dat het weer boeiend gaat worden kan je zelf komen meebeleven.

Zoals je kan zien op bijgevoegde kalender gaan we in 2007 zowel in de streek van Wichelen, Schoonaarde, Lebbeke, Aigem, Heldergerm en Galmaarden inventariseren.

Dus noteer alvast de volgende vastliggende data van de kalender in uw agenda, en in die van uw partner.

Ken je nog plantenliefhebbers nodig hen uit eens mee te komen.

Groeten en tot zondag 1 april, en let wel dit is zoals je kan zien op de bijgevoegde kalender geen aprilgrap!

Allium
Peter Tolleneer
Eiland 35
9450 Haaltert
053/84 00 27

	DATUM	Km HOK	PLAATS EN TOPONIEM	VAN/TOT
Zondag	01 april 2007	E3 58 31	Vollezele-Galmaarden / Schampaart	8.30-12.00
Zondag	15 april 2007	E3 57 44	Tollembeek-Galmaarden / Bos	8.30-12.00
Zondag	29 april 2007	E3 26 21	Heldergem-Haaltert / Hoogkouter	8.30-12.00
Zondag	13 mei 2007	E3 16 13	Erpe-Mere Aaigem / Opaigem	8.30-12.00
Woensdag	23 mei 2007	D3 38 31	Schoonaarde-Dendermonde / Eierenhoek	18.30-22.00
Woensdag	06 juni 2007	D4 41 24	Baardegem-Aalst Lebbeke / 't Schuurke	18.30-22.00
Woensdag	13 juni 2007	D3 37 34	Wichelen / Bogaard	18.30-22.00
Woensdag	27 juni 2007	E3 58 31	Vollezele-Galmaarden / Schampaart	18.30-22.00
Woensdag	04 juli 2007	E3 57 44	Tollembeek-Galmaarden / Bos	18.30-22.00
Woensdag	18 juli 2007	E3 26 21	Heldergem-Haaltert / Hoogkouter	18.30-22.00
Woensdag	01 aug. 2007	E3 16 13	Erpe-Mere Aaigem / Opaigem	18.30-22.00
Zondag	12 aug. 2007	D4 41 24	Baardegem-Aalst Lebbeke / 't Schuurke	8.30-12.00
Zondag	26 aug. 2007	D3 38 31	Schoonaarde-Dendermonde / Eierenhoek	8.30-12.00
Zondag	09 sept. 2007	D3 37 34	Wichelen / Bogaard	8.30-12.00
Zondag	23 sept. 2007	E3 58 31	Vollezele-Galmaarden / Schampaart	8.30-12.00
Zondag	14 okt. 2007	E3 57 44	Tollembeek-Galmaarden / Bos	8.30-12.00

OP WOENSDAG OM 18,30 EN OP ZONDAG OM 8,30 PARKING STEDELIJK KERKHOF LEO DE BETHUNELAAN AALST

Programma Nationale Werkgroep Botanie Natuurpunt 2007

André Van den Bergh

Zaterdag 31 maart 2007

NWB Plantenstudiedag in de voorjaarsbossen in Waals Brabant. Gids: Chris De Caluwé, tel. 02/361.60.54. Samenkomst te 9u aan de kerk van Monstreux (bij Nivelles). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok F4-44-34, met voorjaarsbos vol wilde narcissen, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 14 april 2007

NWB Plantenstudiedag in Borchtlombeek (Vlaams Brabant). Gids: André Van den Bergh, tel. 052/35.05.18. Samenkomst te 9u aan de kerk van Borchtlombeek (deelgemeente van Roosdaal). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E4-21-23, met een bos aanleunend bij het Liedekerkebos (een km² waar sedert 1972 niet meer gestreept werd, een zogezegd "zwart gat" in de laatst uitgegeven Atlas van de flora van Vlaanderen), waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 28 april 2007

NWB Plantenstudiedag langs het Leopoldskanaal. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst te 9u aan de kerk van Bentille (O-Vlaanderen). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok C2-18-22 (een km² waar sedert 1972 niet meer gestreept werd, een zogezegd "zwart gat" in de laatst uitgegeven Atlas van de flora van Vlaanderen), waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 12 mei 2007

NWB Plantenstudiedag aan de Vestingen en de Donk in Oudenaarde. Gids: Karel De Waele, tel. 09/386.45.60. Samenkomst te 9u op de Parking van Delhaize (tussen de afrit van de N60 en de Walburgakerk). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E2-28-34, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Vrijdag 25 mei tot en met Pinkstermaandag 28 mei 2007

NWB Botanisch Pinksterweekend in Frans Lotharingen, vanuit Heudicourt-sous-les-Côtes bij het Lac de Madine. Verblijf in halfpension. Prijs 54€ (tweepersoonskamer) en 74€ (single) per persoon. Gids: Jean De Prez, tel. 09/251.27.26. Kalkhellingen, hellingbossen, kalkgraslanden à volonté. Inschrijven **uiterlijk tegen 15 februari 2007** door overschrijving van € 50 per persoon op rekening 446-6603411-82 van De Prez-Bracke, Wolfspuistraat 37, 9041 Oostakker.

Zaterdag 9 juni 2007

NWB Plantenstudiedag in de Groenvelden te Mariakerke (Gent). Gids: Jean De Prez, tel. 09/251.27.26. Samenkomst te 9u aan de kerk van Mariakerke. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok D3-11-23, met hooilanden en natuurontwikkelingspark, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zondag 24 juni tot en met zondag 1 juli 2007

NWB Botanisch zomerverlof in Zwitserland vanuit Crans Montana. Verblijf in halfpension. Prijs circa 44 € per persoon. **SNEL INSCHRIJVEN** want er is maar plaats voor 20 deelnemers. Inschrijven door overschrijving van € 100 per persoon tot **uiterlijk 31 december 2006** op rekening 380-0125214-58 van Harry Vandecnocke, Zeebruggelaan 57, 8380 Lissewege, tel. 050/54.49.24 of GSM 0475/93.20.63.

Zaterdag 28 juli 2007

NWB Plantenstudiedag in Weelde en Baarle-Hertog. Gids: Luc Van Craen, tel. 03/605.54.13. Samenkomst te 9u aan de kerk van Weelde-Station (Antw.). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok B5-27-24, met afwisseling van akkers, weilanden en bos, alsook oude spoorweg (een km² waar sedert 1972 niet meer gestreept werd, een zogezegd "zwart gat" in de laatst uitgegeven Atlas van de flora van Vlaanderen), waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 11 augustus 2007

NWB Plantenstudiedag in de 'Koeheide' te Bertem. Gids: Eddy Macquoy, tel. 016/22.37.09. Samenkomst te 9u aan de kerk van Bertem (VI.Brab). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E5-22-22, met tal van holle wegen, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 25 augustus 2007

NWB Plantenstudiedag in Arquennes (Waals Brab.). Gids: Luc Allemeersch, tel. 02/361.60.54. Samenkomst te 9u aan de kerk van Arquennes (bij Nivelles). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok F4-54-31 (of 32), met een oud kanaal, spoor en groeves, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 8 september 2007

NWB Plantenstudiedag te Kieldrecht (O-VI, linker Scheldeoever). Gids: René Maes, tel. 03/252.41.23. Samenkomst te 9u aan de kerk van Kieldrecht. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok B4-53-13, met een natuurontwikkelingsproject in de polders, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 22 september 2007

NWB Plantenstudiedag te Landelies (Hainaut). Gids: Luc Allemeersch, tel. 02/361.60.54. Samenkomst te 9u aan het station van Landelies. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok G4-55-44, met de Sambervallei, hellingbos en het dorp, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 6 oktober 2007

NWB Plantenstudiedag in Neeroeteren (Limburg). Gids: André Van den Bergh, tel. 052/35.05.18. Samenkomst te 9u aan de kerk van Neeroeteren. Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok C7-55-31, met de Zuid-Willemsvaart, dijken en industrieterrein, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Zaterdag 20 oktober 2007

NWB Plantenstudiedag in Kortrijk (W-VI). Gids: Willy Herreman, tel. 056/21.82.72. Samenkomst te 9u op de parking tegenover het Vlasmuseum (in de Sabbelaan) naar de universiteit toe (afrit 2 van de E17, richting Hoog Kortrijk, naar de Hallen en vanaf daar de wegwijzers volgen). Einde om 17u. De ganse dag planteninventarisatie in kmhok E2-32-44, met de stadsrand en de omgeving van de Hallen en de KULAK, waarbij ook het gebruik van verschillende plantenboeken aan bod komt. Aansluitend vergadering voor het opstellen van de kalender 2008. Voorstellen kunnen ook vooraf telefonisch of schriftelijk doorgegeven worden aan André Van den Bergh, Vitsgaard 9, 1745 Opwijk, tel. 052/35.05.18, e-mail: andre.vandenbergh@skynet.be. Meebrengen: laarzen, loep, flora's, lunchpakket met drank.

Bloeiende wilde planten begin januari 2007, omgeving Dendermonde

René Pletinck

Enkele jaren geleden heb ik onderzocht welke bloeiende planten er voorkwamen de eerste helft van januari. Dat waren er toen een twintigtal. Dit jaar vond ik meer dan 60 soorten wilde planten die in bloei stonden.

De meeste soorten vind ik langs wegbermen, enkele in de tuin. Bloeiende struiken en bomen zijn niet opgenomen. Misschien is het wel de moeite om dit in de toekomst op te volgend. Ongetwijfeld zijn er nog meer bloeiende planten te vinden in een andere omgeving. Werk genoeg voor geïnteresseerden.

Er werden enkele schermboemigen nog bezocht door insecten o.a. door de drekvlieg *Scathophaga stercoraria* en de groene vleesvlieg *Lucilia caesar*.

Tussen de lintbloemen van de composieten vond ik verschillende bladluizen.

Anjerfamilie

Avondkoekoeksbloem
Dagkoekoeksbloem
Gewone hoornbloem
Vogelmuur

Brandnetelfamilie

Klein glaskruid

Composietenfamilie

Akkerdistel
Akkergoudsbloem
Boerenwormkruid
Bijvoet
Canadese fijnstraal
Gewoon biggekruid
Gewoon duizendblad
Gewone melkdistel
Gekroesde melkdistel
Goudsbloem
Harig knopkruid
Jacobskruiskruid
Kaal knopkruid
Klein kruiskruid
Klein streepzaad
Madeliefje
Paardenbloem
Reukeloze kamille
Schijfkamille
Vertakte leeuwentand

Duizendknoopfamilie

Krulzuring
Perzikkruid

Ridderzuring

Varkensgras

Helmkruidfamilie

Gewone ereprijs
Grote ereprijs
Veldereprijs

Kruisbloemenfamilie

Gewone steenraket
Gewoon herderstasje
Kleine veldkers
Raapzaad
Vroegeling
Zwarte mosterd

Lipbloemenfamilie

Paarse dovenetel
Witte dovenetel

Maagdenpalmfamilie

Kleine maagdenpalm

Nachtschadefamilie

Zwarte nachtschade

Ooievaarsbekfamilie

Gewone reigersbek
Kleine ooievaarsbek
Zachte ooievaarsbek

Papaverfamilie

Stinkende gouwe

Ranonkelfamilie

Gewoon speenkruid
Kruipende boterbloem
Scherpe boterbloem
Winterakoniet

Viooltjesfamilie

Driekleurig viooltje

Vlinderbloemfamilie

Ringelwikke
Rode klaver

Grassen

Glanshaver
Kropaar
Straatgras
Gestreepte witbol

Schermbloemfamilie

Fluitekruid
Gewone berenklaauw
Gewone engelwortel
Gewone pastinaak
Grote bevernel
Kleine bevernel
Peen

Wolfsmelkfamilie

Tuinbingelkruid
Tuinwolfsmelk

Verslag plantenwerkgroep NW-Brabant 2006

Anne Ronse

De plantenwerkgroep ging dit jaar tien maal op excursie, waarvan één keer in Noord-Frankrijk (departement Pas-de-Calais), in de buurt van Fiennes, waar we twee lijsten maakten voor de toekomstige atlas van Nord/Pas-de-Calais (afzonderlijk verslag, zie vorige nieuwsbrief). De overige excursies gingen allen door in Noordwest-Brabant, telkens voor een halve dag.

De deelnemers aan de excursies waren (in alfabetische volgorde):

Robert Absillis, Johan Boucquey, Chris Breckpot, Piet Coninckx, Eric Daelemans, Alain Decré, Jef De Cuyper, Sylvia De Pauw, Chantal Martens, Eric Meerschaut, Willy Moortgat, Jeanne Peeters, Frans Roggeman, Anne Ronse, Lieve Scheers, Mia Schooten, Martine Vandenbroeck, Paul Van Elewyck, Paul Van Nuffel.

Op 8 april verkenden we in Asse het Vrijthoutbos en een nabijgelegen bosje (e4-13-31). Het weer was koud en regenachtig, en we waren vaak blij dat we aan de voet van een woudreus (!) konden schuilen. De vegetatie begon nog maar net uit te komen, en alles samen noteerden we slechts 88 soorten. Daar waren voorjaarsbloeiers bij zoals muskuskruid, daslook, bosanemoon, en speenkruid en verder éénbes, slanke sleutelbloem, kruipend zenegroen, salomonszegel, heksenkruid en valeriaan. In een door paarden begraasde weide, vanwaar we een fantastisch uitzicht hadden op het glooiend Pajottenland, zagen we knolboterbloem.

Onze tweede excursie ging door aan de Schrans in Malderen (Londerzeel) (d4-34-12) op 29 april. Het bezochte kilometerhok ligt hoofdzakelijk in landbouwgebied, met enkele bossen en wat lintbebouwing. We mochten 158 streepjes op de lijst plaatsen, waaronder voorjaarsbloeiers maar ook heel wat grassoorten en enkele zegges, zoals

de in onze streek weinig algemene zwarte zegge (*Carex nigra*). In het bos troffen we dalkruid aan, op een bospad klein bronkruid, en in een sloot waterviolier.

Op zaterdag 6 mei maakten we lijsten van twee kilometerhokken in Merchtem. Het betreft gebieden in de onmiddellijke nabijheid van populaire wandelpaden. Het eerste was Bosbeek (d4-53-24) en de lijst telde 162 streepjes, terwijl we daarna in het Callarisbos (d4-54-11) nog 100 soorten aantroffen. Het eerste gebied was niet alleen soortenrijk, we troffen er ook bijzondere soorten aan, zoals spekwortel (*Tamus communis*). Dit is een klimplant die voorkomt in lichtrijke loofbossen in het Middellandse Zeegebied en in het westen van Europa. In Vlaanderen is de soort zeldzaam en ze bereikt er het uiterste noordoosten van haar verspreidingsgebied; de groeiplaats in Merchtem ligt trouwens op de uiterste noordgrens in Vlaanderen. Het bos bevatte ook bittere veldkers, wat duidt op kwel, en kardinaalsmuts, wat duidt op een basische bodem; verder wilde hyacint, boswederik en bosereprijs. Naast gevlekte aronskelk zagen we ook Italiaanse aronskelk, een soort die vroeger in kasteelparken omwille van haar decoratieve bladeren werd aangeplant (stinsenplant). Langs de weg zagen we ook een groot exemplaar van barbarakruid, dat vroeg barbarakruid (*Barbarea verna*) bleek te zijn, in Vlaanderen een uiterst zeldzame neofyt.

Het tweede gebied, Callarisbos, was nogal teleurstellend na de vondsten vroeger op de dag; vooral het bos zelf bevatte weinig ondergroei. Rondom het eigenlijke bos vonden we toch heel wat voorjaarsbloeiers, en opnieuw Italiaanse aronskelk.

In Asse bezochten we op 20 mei verschillende gebieden die aangekocht zijn door de plaatselijke Natuurpuntafdeling of op de verlanglijst voor aankoop staan. In Kravaalvelden (d4-52-14) werd een hooiland bezocht waar we 42 soorten noteerden, waaronder margriet, moerasmuur, echte koekoeksbloem, pinksterbloem, ringelwikke en vierzadige wikke, en een hakhoutbos met zwarte els en haagbeuk, waar we 58 soorten noteerden, zoals moesdistel, wilde hyacint, valeriaan, en bosanemoon. Voor Vogelenzang (d4-52-32) werden drie lijsten opgesteld die alles tesamen 125 verschillende soorten bevatte. In een vochtig bosje zagen we behalve voorjaarsbloeiers ook veel reuzenpaardestaart, oeverzegge, bosbies en gevleugeld sterrenkroos. Op een ruige voormalige akker bloeiden hazenzegge, meerbloemige veldbies, en fraai duizendguldenkruid.

In Zemst bezochten we op 3 juni het natuurgebied Poelenbroek (d4-37-44), waar we een lijst van 90 soorten opstelden, aangevuld door een lijst met 118 soorten in de rest van het kilometerhok. In Poelenbroek troffen we een mooi bloemenrijk grasland aan met veel goudhaver (*Trisetum flavescens*), gewoon reukgras, kamgras en grote vossestaart, met daarin valse voszegge en gewone bermzegge. In de poelen bloeide gewone waterranonkel overvloedig, en we zagen er een mooie oevervegetatie met o.a. watertorkruid. In het omliggend kilometerhok bevatte vooral een braakliggende akker heel wat soorten: klein bronkruid (massaal), grote en bleke klaproos, behaarde en blaartrekkende boterbloem, gewone spurrie, akkerviooltje, korrelganzevoet, grote leeuwklauw, grote windhalm, guichelheil, enz.

Buitenweide, ook wel gekend onder de naam Zerlegem, is een bosje gelegen temidden een woonverkaveling te Meise (d4-55-13), dat misschien in beheer genomen zal worden door Natuurpunt. In de meest vochtige delen overheersen zwarte els en wilgen, met daartussen valeriaan, moesdistel, holpijp, vlotgras en

dotterbloem. Moerasstrepzaad, dat er vroeger was aangetroffen, vonden we niet terug. In de hoger gelegen delen met gemengd loofbos zagen we uitgebloeide slanke sleutelbloem, muskuskruid, bosanemoon en gevlekte aronskelk. Helaas wordt dit laag gelegen bosje door omwonenden gebruikt als stortplaats, zodat we zelfs tropische kamerplanten vonden, met of zonder bloempot, zoals Philodendrons.

Begin september bezochten we te Steenhuffel het gebied rond de schilderachtige Marselaeremolen (d4-44-11), waar we 165 soorten streepten. Vermeldenswaard was het voorkomen van veel groot moerasscherm in de beek, en van gewone waterbies (*Eleocharis palustris*) in vochtige gebieden. In kortgemaaid gras langs de weg zagen we draadereprijs, een plant van gazons dat we in de streek steeds vaker aantreffen, en in de kant ook kleine majer (*Amaranthus blitum*).

De laatste excursie leidde ons op 30 september naar de omgeving van de Havenlaan in Vilvoorde (d4-56-44). Daar streepten we 157 soorten, waaronder heel wat adventieven, zoals grijze mosterd (*Hirschfeldia incana*) en zwarte mosterd, en zaailingen van de trompetboom (*Catalpa bignoides*). We vonden gekielde dravik (*Bromus carinatus*), een eerste vindplaats in dit uurhok, maar niet echt verrassend, want dit sluit mooi aan op het verspreidingsgebied van deze soort dat net ten zuiden ervan ligt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest langs het kanaal. We noteerden eveneens geelrode naalbaar (*Setaria pumila*), een in Vlaanderen vrij zeldzame, warmteminnende grassoort. Verder ook hoge fijnstraal (*Conyza sumatrensis*), een soort die in Noordwest-Brabant in volle expansie is, en in 2006 een explosieve toename kende. We noteerden ook nog slangenkruid (*Echium vulgare*), en zagen veel kruidvlier.

Kalender Plantenwerkgroep Noordwest-Brabant 2007

Anne Ronse

Zaterdag 7 april: Londerzeel, Kasteel Drie Torens, d4-34-23, in het kader van nieuw atlasproject (hokkenadoptieprogramma)

Afspraak: kerk van Londerzeel om 13 u 30

Zaterdag 28 april: Vilvoorde, Tangebeekvallei, d4-56-41: monitoring van natuurontwikkelingsproject (zie inventarisatie 24/4/2004)

Afspraak: Vilvoordsesteenweg ter hoogte van pralines Ardelis (grens Vilvoorde/Grimbergen) om 13 u 30

Zaterdag 12 mei: Asse, Waarbeek, d4-53-33 en -34

Afspraak Residentie levensdroom, Waarbeek 28 (tussen Assesesteenweg en Syntra) om 13 u 30

Zaterdag 19 mei: Grimbergen, Humbeek, Kerkebosjes, d4-46-32

Afspraak aan de kerk van Humbeek om 9 u 30

Zaterdag 2 juni: Zemst Dorent; d4-57-11 en -12 en d4-47-34

Afspraak: parking Dorentstraat (zijstraat Grimbergse steenweg tussen Verbrande Brug en Eppegem) om 13 u 30

Zaterdag 16 juni: daguitstap naar kalkmoerassen en orchideeëngraslanden in Wallonië, Haute Semois (prov. Luxemburg), natuurgebied Petit Vivier (I7-45) te Vance en Civanne (I7-32 en I7-42) te Rossignol.

Afspraak: oprit Grimbergen (nr 7) van de Ring om 7 u

Zaterdag 23 juni: Merchtem, Terlinden, Oude Beek/Grote Molenbeek, d4-43-24

Afspraak: kerk van Merchtem om 13 u 30

Zaterdag 30 juni: Meise Velaertbos, d4-45-14, monitoring van percelen in hakhoutbeheer, in verschillende stadia en op verschillende bodemtypes

Afspraak: Ijsfabriek, hoek van Broekstraat en Wandelstraat om 13 u 30

Zaterdag 25 augustus: Grimbergen, Humbeek, Gravenbos, d4-46-11

Afspraak: Humbeek Lourdesgrot (bij kanaal) om 13 u 30

Zaterdag 1 september: Elewijt, Boekt en Snijselsbos, d4-48-34, in het kader van nieuw atlasproject (hokkenadoptieprogramma)

Afspraak: kerk van Elewijt om 13 u 30

Zaterdag 15 september: Planten leren determineren (mee te brengen: loep en flora).

Afspraak: : Dorent, parking Dorentstraat (zijstraat Grimbergse steenweg tussen Verbrande Brug en Eppegem) om 9 u 30

Zaterdag 29 september: Mechelen stadsvegetatie (oa muren) buurt Kruidtuin, d4-28-33

Afspraak ingang kruidtuin kant Zandpoortvest om 13 u 30

De excursies duren een halve dag, behalve de daguitstap op 16 juni.

Breng steeds laarzen en regenkledij mee.

Contactpersoon: Anne Ronse, tel. 02 269 66 80

Plantenwerkgroep Meetjesland 2006 – jaaroverzicht

William White

18 april, hok c2-47-24 : elzenbroekbosjes aan de achterzijde van het Leen (grondgebied Zomergem).

In het kader van het inventarisatieproject die dit jaar in Het Leen gestart is, werden enkele recent verworven stukken bos onder de loep genomen. Bij nader toezien bleek het om zeer natte stukken bos te gaan, die wij als elzenbroekbos kunnen catalogeren. In het oog springende planten waren slanke sleutelbloem, knopig en geoord helmkruid, boskortsteel en een onbekende zegge die later als zeegroene zegge (med. Andy Van Kerckvoorde) herkend werd.

De akkers en weilanden in de buurt werden ook even verkend en leverden kleinoden als beekpunge en klein bronkruid op. Groot was de verbazing toen op een

maïsstoppel een viltkruidachtige plant werd gevonden. De plant werd uitgegraven en in mijn tuin tot bloei gebracht. Het bleek Duits viltkruid te zijn, een plant die in Vlaanderen extreem zeldzaam is en maar een tweetal populaties meer telt. Toch gaat het waarschijnlijk om een toevallig aangevoerd exemplaar. Een bezoekje aan de akker en omgeving deze nazomer leverde niets meer op. Van de plant werden zowel zaden verzameld als herbariummateriaal + foto's. Met wat geluk zal de soort zich in de voegen van mijn terras kunnen handhaven.

2 mei, hok c2-25-34 : 'Zandhoogte' te Maldegem.

De 'Zandhoogte' is een natuurreservaatje net buiten Maldegem, langs de oude spoorweg richting Brugge. Het is een waardevol schraal heideachtig gebiedje dat enkele leuke soorten bevat die het beschermen waard zijn, zoals tandjesgras, vroege haver, klein tasjeskruid en struikheide. Klein tasjeskruid en vroege haver moeten het hebben van open zandige plekken en hebben er dus belang bij dat het gebiedje niet 'met rust' gelaten wordt, anders zou alles gewoon dichtgroeien met taaiere soorten. Langs de spoorweg wees Wim ons op de aanwezigheid van *Taraxacum tortilobum*, een paardebloem van schrale bodems met opvallend diep ingesneden bladeren en de typische kenmerken van de *Erythrosperma* groep. Deze door ons voorheen nooit herkende soort zou vrij courant zijn in de streek (Eeklo, ondertussen ook in Het Leen gezien).

16 mei, hok c3-52-41 : 'Kiekenbossen' te Evergem

De 'Kiekenbossen' zijn helemaal geen bossen maar een complex van natte graslanden langs de Kale. Indien ze op een deftige wijze zouden kunnen beheerd worden – wat op termijn lijkt te zullen lukken – zouden ze nog heel wat kunnen opleveren dan hetgeen we vonden. Ook werd slechts een deel van het geheel onderzocht zodat het plaatje zeker niet volledig is. Vermelden wij volgende soorten : dotterbloem, holpijp (de dominante paardenstaart is evenwel lidrus – naar de kruising werd tevergeefs gezocht), beekpunge, scherpe en tweerijige zegge, geknikte vossenstaart en - last but not least - watergras. Deze laatste vondst bevestigt het vermoeden (door een vondst het jaar voordien in de omgeving) dat de soort in Evergem een vaste stek heeft. Door die plant alleen al moeten de Kiekenbossen in de toekomst zeker kunnen behouden blijven.

30 mei, c3-43-13 : gehucht 'Hultje' te Kluizen (in samenwerking met PWG Gent)

Het Hultje is een gehucht dat dreigt te verdwijnen t.g.v. de Gentse havenuitbreiding. Tijd dus om de streek eens te verkennen. Deze bestaat vnl. uit akkers en sloten. Erg interessant waren enkele uitgegraven sleuven ten behoeve van archeologisch onderzoek. Zo konden wij de pionierflora bestuderen die verschijnt op meer dan een halve meter diep uitgegraven bodem (met nogal wat zandsteen). Veel vitale zaden zullen er overigens niet meer gezeten hebben, vooral greppelrus viel op en een enkele blaartrekkende boterbloem. Voorts kon duidelijk het verschil getoond worden tussen harde en kantige basterdwederik die floreerden op de aardhopen. Verder werden geen echte uitschieters gevonden.

13 juni, c3-42-23 : spaarbekken te Kluizen

Het bezoek aan het spaarbekken van Kluizen mag zonder meer als één van de hoogtepunten van dit jaar beschouwd worden. In het begin van de wandeling (gemaaide stukken grasland en taluds) zag het er naar uit dat we geen bijzondere soorten zouden aantreffen. Eenmaal bovenop de dijk vonden we evenwel nogal wat

soorten die typisch zijn voor schrale terreinen, zoals muurpeper, hazenpootje en vooral zwenkdravik (1^e vondst voor de plantenwerkgroep !). Aan de oever van het bekken die we aandeden viel de aanwezigheid op van akkermunt i.p.v. watermunt. Hoogtepunt (met ook een 1^e vondst) was een zeer schraal – door konijnen kaalgevreten – terreintje waar een zeer mooie populatie kleine steentijm groeit, benevens talrijke brede wespenorchissen. Kleine steentijm is een erg zeldzame soort in Vlaanderen, dus zeker het opvolgen waard. In de buurt groeit ook oranje havikskruid, een plant die blijkbaar in opmars is in Vlaanderen, want dit is zeker niet de eerste vondst in het Meetjesland.

De andere hokken die het spaarbekken bestrijken moeten in de toekomst zeker ook eens bekeken worden.

20 juni, c2-58-43 : villawijk in omgeving van het kasteel van Lovendegem (i.s.m. PWG Gent). Terwijl Chris deelnam aan deze wandeling gingen de anderen een kijkje nemen in Het Leen. Omdat we daar toch volop aan het inventariseren zijn loonde het de moeite om met meerderen eens extra uit te kijken naar enkele zeldzame soorten.

In hok **c2-48-11** werd in het geplagde heideterreintje tevergeefs gezocht naar moeraswolfsklauw die er tot vorig jaar gesignaleerd werd. Waarschijnlijk is overwoekering door struikheide en misschien ook droogte de oorzaak. Reuzenpaardenstaart, een plant die normaal gezien voorkomt in brongebieden in de Vlaamse Ardennen, werd ons door Filip getoond. Misschien is de soort er in het verleden via plantgoed geïntroduceerd. Leuke vondsten waren voorts tandjesgras – nieuw voor Het Leen – , blauw glidkruid, moerasvaren, waterpostelein, bergbasterdwederik (een algemene soort maar in het Meetjesland ken ik die tot nog toe alleen van Het Leen) en moerasstruisgras.

In het terugkeren werden in hok **c2-37-44** ook nog gevleugeld hertshooi en hazezegge gevonden.

Om een min of meer volledig beeld te hebben van de flora in Het Leen zal nog een jaar worden verder geïntroduceerd. Er is dus nog werk aan de winkel.

27 juni, c3-11-22 : Noorddijk en omgeving te Watervliet

In de buurt van het Cleylandshof bevindt zich een kreekje dat sedert enige tijd in beheer is als natuurgebiedje. Het is altijd meer dan de moeite waard om dergelijke gebiedjes te bezoeken daar zij als uiterst kwetsbaar en zeldzaam (op Vlaams niveau) mogen beschouwd worden.

Wat al gauw opviel was de lagere saliniteit van het terrein (zich weerspiegelend in de plantengroei) wanneer men dit vergelijkt met een brak grasland even verderop. Dus geen kweldergrassen, melkkruid en schijnspurrie maar wel zompvergeet-mij-nietje, rode waterereprijs, platte en zilte rus, gewone waterbies (helaas geen slanke) en moeraszoutgras (slechts 1 plant !) nabij de kreekoever, en kamgras op de iets drogere, grazige stukken. Mooi en onverwacht was de vondst van een zeer jong lidstengplantje, tenminste dat vermoeden wij toch met vrij grote zekerheid. Bart volgt dit op !

De Noorddijk zelf herbergt een prachtige populatie aardaker en andere kalkminnende kensoorten van polderdijken zoals wilde marjolein, gewone agrimonie en fijne ooievaarsbek. Naast hondsroos groeit er ook een roos die niet met 100% zekerheid op naam kon gebracht worden. Ik hou het op *Rosa corymbifera* (heggenroos) met mogelijke introgressie van *Rosa tomentella*.

5 augustus, c3-51-34 : Lovendegem, kanaalberm en berm van N9 nabij restaurant 'Bierstal'

Slechts 2 deelnemers aan deze wandeling, zodat het organiseren van een zaterdagochtend-wandeling in augustus in vraag moet worden gesteld. De oorspronkelijk geplande wandeling ging niet door wegens te moeilijke bereikbaarheid met de wagen. Dus bleven Germain en ik gewoon langs het kanaal en de N9 kuieren. Veel kleinere soorten waren door de extreme droogte nauwelijks te herkennen en ongetwijfeld zijn er een aantal over het hoofd gezien. Op bolletjesraket (mooie populatie langs het kanaal) en gekielde dravik (nieuw voor onze werkgroep) na, valt er overigens niet veel te melden. Toch werden ca.130 soorten gevonden.

22 augustus, d2-17-14 : dorpskern (incl. spoorwegberm) van Hansbeke

De aanleiding voor deze wandeling was eigenlijk de muur rond de kerk waarop vorig jaar steenbreek- en tongvaren aangetroffen werden. Helaas is iemand ons dit jaar voor geweest met de herbicidespuit zodat er van deze eens rijke muurflora niet veel overblijft.

In de buurt van een dorpskern en een drukke spoorweg kan het haast niet anders of de neofyten en cultuurvolgers vallen op. In ons geval waren dit hoge fijnstraal, tuinpostelein (verwilderde groente), hondspeterselie, gehoornde klaverzuring (bruinbladige cultuurvorm), glad en harig vingergras en straatliefdegras. Het al dan niet inheemse karakter van de vondst van hemelsleutel onder een populierenrij zorgde voor vraagtekens. Toch ook enkele leuke inheemse soorten zoals hoge cyperzegge in de sloot langs de spoorweg, helaas was het dan al bijna donker.

5 september, c2-38-31 : braakliggend terrein te Eeklo

Wegens het korten van de dagen gaat de septemberwandeling gewoonlijk in de omgeving van Eeklo door. Deze keer kozen we voor een braakliggend grasland annex fabrieksterrein tussen de Zuidmoerstraat en de brandweerkazerne. In plaats van planten vielen ons direct de massa's spinnen op : kruisspin, viervlekwielwebspin en een wijfje tijgerspin. (Thuis haalde ik nog een kruisspin uit mijn kleren!).

Eerst leek het wat betreft de plantjes tegen te zullen vallen – het grasland wordt gedomineerd door gestreepte witbol – maar op het voormalig fabrieksterrein keerde het tij. Enkele soorten: ruwe en zachte berk, schietwilg, katwilg, grauwe en boswilg, vlinderstruik als grotere pionierplanten. Verder alsemambrosia (in een kippenren), wilde marjolein (echt wild?), tongvaren in een rioolputje, vlasbekje, peen, hazenpootje, klein kaasjeskruid en zelfs kale gierst (een neofyt van maïsakkers), ... Een boterbloem kon niet op naam worden gebracht; een exemplaar – waarschijnlijk een vorm van scherpe boterbloem met ondiep ingesneden bladeren – werd meegenomen naar huis om verder op te kweken. Wat mij aan deze boterbloem boeit is de vraag of dit kenmerk genetisch van aard is (in dit geval betreft het *subsp. friesii*, maar een belangrijk typisch kenmerk ontbreekt) of gewoon een aanpassing aan de droogte (fenotypische vorm).

Wat mij betreft was de mooiste vondst *Senecio* × *albescens*, een kruising tussen cineraria (askruid) en jacobskruiskruid, gemakkelijk herkenbaar want intermediair, maar toch nooit 'officieel' geregistreerd in België. Deze kruising werd reeds eerder gevonden in Eeklo.

**Natuurhistorische werkgroep Natuurpunt Meetjesland –
Plantenwerkgroep Excursiekalender 2007**

William White

17 april, c2-24-24, Maldegem – Donk
Omgevend 'Hof van Schipstale': berm- en graslandflora
Afspraak: Kerk van Donk

8 mei, c2-25-44, Maldegem
Wegberm langs de N9 (Eeklo-Brugge) met bijzondere aandacht voor *Mibora minima*
(dwerggras)
Afspraak: Parking van de Euroschop (N9)

5 juni, d2-18-23, Merendree
Vallei van de Oude Kale: bermen, grasland, elzenbroekbos, ...
Afspraak: Kerk van Merendree

12 juni, c2-58-32 & c2-58-41, Zomergem
'Huizegaver' tussen Lovendegem en Zomergem vnl. wegbermflora
Afspraak: Kerk van Lovendegem

19 juni c3-13-14, Assenede
'Vliet(beek)': gras- en rietland, dijk, moerasbos, akkers
Afspraak: Kerk van Assenede

3 juli c2-18-31, Sint-Laureins
Omgeving van 'Zonne' en Graaf Jansdijk: stuifzandrug
Afspraak: Kerk van Bentille

7 augustus c2-26-44, Adegem
Wegberm langs de N9 + Canadese soldatenbegraafplaats; schrale berm- en
gazonflora
Afspraak: Parking van de Canadese begraafplaats (N9)

21 augustus c2-37-44 & c2-37-43 Eeklo
Provinciaal Domeins 'Het Leen' m.b. het 'Klaverbos' (naald- en gemengd bos)
Afspraak: Parking van 'Het Leen'

4 september, c2-37-14, Eeklo
Ringlaan (eigenlijk Oosterdienstweg): (schrale) wegbermflora
Afspraak: Parking nabij 'Stadhuis van Raverschoot'.

Alle wandelingen gaan door op dinsdagavonden (verzamelen om 19h aan de
sporthal te Eeklo of iets later op de eigenlijke plaats van afspraak).

**Plantenwerkgroep Thalictrum: Nieuwe vondst in Vlaanderen van het
Wit hongerbloempje**

Eddy Vercammen

Op 20 mei noteerde de regionale plantenwerkgroep Thalictrum een merkwaardig plantje tijdens de excursie in het Asbroek in Herselt. Een attent oog merkte een klein plantje op van ongeveer 15cm dat op het eerste zicht aan vroegeling deed denken. De omgekeerd eironde bladeren op de stengel en de stervormige haren waren echter niet in overeenstemming. Onze ervaren Staf (Van Reet) nam een plantje mee om het thuis onder de bino beter te kunnen determineren. De kenmerken waren echter duidelijk: het betrof het Wit hongerbloempje (*Draba muralis*).

Het Wit hongerbloempje is een soort van in de winter vochtige maar in de lente en zomer spoedig uitdrogende kalkrijke graslanden, braakland en vochtige hellingen. Het kiemt tegen de winter en vormt een rozet, waaruit in het voorjaar bebladerde bloeistengels oprijzen.

Dat is een echte vondst, want tot hiertoe is het wit hongerbloempje nog maar op twee plaatsen gevonden en denkt men dat het in Vlaanderen zelfs niet meer voorkomt. De laatste waarneming dateert van 1993 in een duingrasland aan de kust. In 1973 en 1974 waren er ook enkele waarnemingen op een spoorwegtaluds in Koersel. De Atlas van de Flora van Vlaanderen (INBO 2006) beschouwt het wit hongerbloempje dan ook als uitgestorven in Vlaanderen. In Wallonië is de soort iets minder zeldzaam en komt ze verspreid voor in de valleien van het Maasdistrict.

Kalender 2007 plantenwerkgroep Thalictrum

Eddy Vercammen

Zaterdag, 5 mei 2007 (van 9 u tot 12 u.)

Naam: Herentals, Langendonk Pinksterbloemenwei

IFBL code: c5-36-23

Het perceel wordt al verschillende jaren gemaaid en gehooïd. Pinksterbloemen en reukgras zijn dominerend, verder ook nog verschillende zegge soorten.

Afspraakplaats: begin Kamergoorstraat- Langendonk Herentals

Zaterdag 12 mei 2007 (van 9u tot 12 u)

Naam :Geel, Neerhelst, "wei van Bertha", perceel 13-14

IFBL code:c5-38-13

Nat en voedselrijk grasland, dat dank zij stootbegrazing met schapen gunstig evolueert.

Afspraakplaats : Kanaaldijk: kruising :Kanaal Herentals- Bocholt en Larumsebrugweg

Zaterdag, 19 mei (van 9u tot 12 u.)

Naam: Herentals, Getlagen

IFBL code: c5-35-21

Een voormalige droge maïsakker die al verschillende jaren in maai-beheer is. Geleidelijk ontwikkelt zich een heischrale vegetatie.

Afspraakplaats: Parking Netepark Vorselaarsebaan Herentals.

Zaterdag, 26 mei 2007 (van 9u tot 12u)

Naam: Herentals Stenendijk

IFBL code: c5-36-23

Een zeer waardevol vochtig hooilandje met verschillende zeggesoorten en een poeltje met o.a. fonteinkruiden.

Afspraakplaats: Infobord Roerdomstraat

Zaterdag 9 juni 2007 (van 9u tot 12 u)

Naam: Geel, Neerhelst "Wei van Maes"

IFBL code: c5-38-13

Halfnat grasland is in beheer sedert 2006, maar werd de laatste 15 jaar niet meer bemest

Afspraakplaats : Kanaaldijk: kruising :Kanaal Herentals- Bocholt en Larumsebrugweg

Zaterdag, 16 juni 2007 (van 9u tot 12 u)

Naam: Den hof

IFBL code: N 829 : d5-18-11 en N 830: c5-58-33

Den Hof is een stuk buiten verblijf met heel veel tuinplanten dat tot 2 jaar terug voor 95% was dichtgegroeid. In de winter 2004/2005 zijn er verschillende bomen stuk gegaan die we nu recent gekapt hebben. Een aantal fruitbomen is ook verwijderd zodat er meer licht in de bomen kan maar ook aan de grond. Dit zou bovendien het maaien moeten vereenvoudigen. De bedoeling is om het verder te laten evolueren naar een open stuk met behoud van hoge elementen. Momenteel staan de vijvers nog met elkaar en de Nete in verbinding. Hier zou ik op korte termijn nog iets willen aan doen. De vijver verst van de Nete zou ik graag karpervrij krijgen en hier en daar aanschuinen.

Afspraakplaats: Kerk Zammel

Zaterdag, 28 Juli 2007

Naam: Westerlo Hoogland

IFBL code: FS 3359 d5-17-14

Natte graslanden en bossen.

Afspraakplaats: Marly brug, baan Westerlo Herselt

Zaterdag, 4 augustus 2007 (van 9u tot 12 u)

Naam: Olen , UM ven

IFBL code: c5-36-24

Het perceel werd in januari 2005 volledig hergraven. Het voormalig gedempt ven werd opnieuw uitgegraven en het ganse perceel werd geplagd. Hierbij werd o.a. veel aandacht geschonken aan het historisch bodemprofiel.

Vorig jaar resulteerde dit al o.a. in groeiplaatsen van moerashertshooi, borstelbies en pilzegge.

Afspraakplaats: Infobord Roerdomstraat Olen

Zaterdag, 25 augustus 2007 (van 9u tot 12u)

Naam: N 781a

IFBL code: c5-58-34

Stuk met kleine parallelle grachten net voor de monding van de Molenlaak. De bedoeling is dat dit vroeg gemaaid wordt en zo snel mogelijk op genomen wordt in een begrazingsblok (5 jaar), zodat het spontaan kan evolueren naar een mozaïek van grasland met open water en struweel zonder hoge elementen.

Afspraakplaats: Kerk Zammel

Dagtocht

Naam: Rucphen Nederland

Daguitstap : Wie meer wil weten kan al eens surfen naar www.Heemtuinrucphen.nl.

Er moet wel een inkom betaald worden van 1 euro 50. We zullen ook zorgen voor een gids ter plaatse.

Kalender plantenwerkgroep Gent 2007

Jean De Prez

Donderdag 12 april, d3-11-23, Groene velde

Natuurgebied

Afspraak: Kerk Mariakerke

Dinsdag 24 april, d3-11-32, Jongensstad

Voorjaar in het bos

Afspraak: Kerk Drongen

Donderdag 10 mei, d3-31-34, Poldergoed

Flora van een woonwijk

Afspraak: Kerk De Pinte

Dinsdag 22 mei, d3-11-43, Valkenhuisbos

Geluidsberm en Valkenhuisbos

Afspraak: Kerk Mariakerke

Donderdag 31 mei, d3-32-42, Merelbeekse meersen
Scheldemeersen
Afspraak: Kerk Merelbeke

Donderdag 7 juni, d3-24-43, Old Horses Lodge
Prive weiden en slootkanten
Afspraak: Kasteel Laarne

Donderdag 21 juni, d3-31-21, Drie Sleutels
Stadsrand
Afspraak: Kerk Sint-Denijs-Westerm

Dinsdag 10 juli, d3-12-42, Gent Muide
Oude sluizen en kanaaloevers
Afspraak: Parking ACEC

Dinsdag 31 juli, c3-53-24, Walput
Stadsrand
Afspraak: Kerk Oostakker

Donderdag 9 augustus, c3-41-43, Langendam
Ruderaal
Afspraak: Kerk Sleidinge

Donderdag 23 augustus, D3-23-13, Arbed site
Oud fabrieksterrein
Afspraak: Kerk Gentbrugge

Dinsdag 4 september, d3-32-22, Ex groothandelsmarkt
Omgeving nieuw stadion
Afspraak: Parking Holy Day Inn

Dinsdag 18 september, d3-22-24, Oude zoo van Gent
Tussen twee stadsparken
Afspraak St.-Pietersplein

Vertrek stipt om 18h30 op de afspraakplaats. Einde van de excursie bij het invallen van de duisternis.

PWG Vlaamse Ardennen plus programma 2007

Karel De Waele

datum	afspraakplaats	kmhoknr	omschrijving
24/03	P Veemarkt Ronse	E3-51-32	Schoonboeke, oude spoorweg
21/04	P Veemarkt Ronse	E3-51-31	Hof ter Guchten, oude spoorweg
05/05	kerk Kwaremont	E2-46-44	Pensemont
02/06	kerk Kwaremont	E2-47-33	Knokt
16/06	P Scheldebrug Eine	E2-28-22	Schelde-oevers
30/06	kerk Elsegem	E2-37-41	oude Schelde-arm
21/07	kerk Rozebeke	E3-23-34	Boembekemolen, Mijnwerkerspad
04/08	kerk Michelbeke	E3-33-12	Mijnwerkerspad
18/08	kerk Gottem	D2-46-31	Knok, oude Leie-arm
15/09	kerk Gottem	D2-46-13	Mandelbeek
29/09	kerk Asper	D3-51-34	dorpskern
13/10	kerk Semmerzake	D3-51-21	dorpskern
gids: Karel De Waele, tel. 09/3864560. samenkomst te 14u; einde om 17u. meebrengen: stevig schoeisel (evt. Laarzen), flora's, loepe,...			

Achillea van Waterschei op naam gebracht

Erik Molenaar

In augustus 2005 onderzochten we samen met de Limburgse pwg de terril van Waterschei. In de namiddag troffen we een bloeiende Achillea, die iet kon gesleuteld worden. Onlangs kon Filip Verloove het herbariummateriaal op naam brengen als *Achillea nobilis* s.str. Tevoren was al identiek materiaal gedeponeerd van de terril van Zolder. Zowel in Zolder als Waterschei betrof het 'tweede bloei' en het materiaal is daarom niet zo gemakkelijk te benoemen. In de jaren '50 was die al +/- ingeburgerd op een oude terril rond Charleroi, zo schrijft ons Filip. Hij verwijst naar zijn recente publicatie 'Catalogue of neophytes in Belgium', waarin staat dat de soort mogelijk met graan en via tuinen wordt ingevoerd. Wellicht zit de soort ook als verstekeling in graszaad.

De terrils zijn immers ingezaaid, wat tal van vreemde soorten er terecht heeft doen komen. Filip Verloove bereidt een artikel voor over de netelige groep van Achillea soorten. Wij kijken er al naar uit!

Melia azedarach: nieuw voor Belgische flora

Erik Molenaar

Filip Verloove schrijft ons in januari 2007: Herinner je je die zaailing van het kerkhof van Leuven van vorige zomer? Ik heb die opgestuurd naar Eric Clement en hij suggereerde *Melia azedarach* (Meliaceae). Ik heb in BR toevallig zaailingen gevonden van de Balearen van die soort en zijn suggestie klopt! Nieuw voor België en zelfs verwonderlijk dat die boom bij ons gekweekt wordt.

Kalender FON-planten 2007

Erik Molenaar

Dit jaar houden we opnieuw contact met andere plantenwerkgroepen, ook binnen het onderzoek voor natuurland. Steden komen opnieuw aan de beurt.

Voor onze onderzoeken gelden de volgende afspraken. In principe gaat het om dagexcursies; wie in de voormiddag mee wil kan dat, aanpakken voor de namiddag gaat per fon-o-foon. Samenrijden is de boodschap. Kontakteeer in elk geval de tochtverantwoordelijke of de fon-o-foon 0474 820471 Wij staan open voor alle belangstellenden; zelfs absolute beginners zijn welkom. Zowel mossen als hogere vaatplanten worden genoteerd, vooral belangrijk bij de opnamen in natuurland.

Vergeet geen (laarzen, loep, flora en) piknik mee te nemen! We middagmalen gaarne in een volks café.

7 april, Neofyten-studie aan de bron van de ellende

Afspraak: 9h15 aan het tuinenturm Van der Auwere – Reetse steenweg 152a, Aartselaar

21 april, Vlaamse ardenen (voorjaarsflora)

Afspraak: 9h15 Elzele (Ellezelles) kerk

5 mei, Kijfbossen, Gestelse beek en Broekelst

Afspraak: 9h15 Kerk Berlaar

19 mei, Aronst Hoek - Getevallei; meerdere locaties (met Marc Op de Weerd)

Afspraak: 9h15 Kerk Geetbets

2 juni, Tiens broek

Afspraak: 9h15 Station Tienen

23 juni, Vallei van de Grand Honelle

Afspraak: 9h15 Kerk Roisin

30 juni, Vallei van de Drie Beken - Schutshagen te Schaffen en Deurne (Diest):
laagveen met hergraven weekendvijvers.
Afspraak: 9h15 Kerkje Vleugt (gehucht van Schaffen)

7 juli, excursie in de Gaume
Afspraak: 9h15 Kerk Marville

21 juli, Geens vijvers: monitoring Demerbroeken
Afspraak: Abdij van Averbode

4 augustus, Het Goor en vallei van de Steenkensbeek: natte heide en plagplaatsen
Afspraak: 9h15 Kerk Westmeerbeek

18 augustus, 'Hei' in Waasmunster, percelen met heischrale pioniervegetaties
Afspraak: 9h15 Carpoolparking E17 Waasmunster

25 augustus, Beeltjens Westerlo: boszomen met stippelvaren
Afspraak: 9h15 Abdij Tongerlo parking

1 september, Brugge binnenstad (urbaan district)
Afspraak: 9h15 Station Brugge

15 september, Oostende: dokken, kaaien, laad- & losflora (urbaan en marien district)
Afspraak: 9h15 Station Oostende

22 september, Averbodebos westzijde met aandacht voor stippelvaren
Afspraak: 9h15 Abdij Averbode

13 oktober, Leuven E5.13.42 vaartkom en abdij Cesarberg (urbaan district)
Afspraak: 9h15 Station Leuven

Inventarisatiekalender plantenwerkgroep Schijnvallei 2007

Staf Brusseleers

De inventarisaties van het domeinbos 's Herenbos te Oostmalle hebben plaats elke vrijdagochtend van 9 tot 12 u. van 13 april 2007 tot 31 augustus 2007. We verzamelen aan de Salphensebaan circa 800 m voorbij het waterzuiveringsstation, daar is een toegangsweg met smeedijzeren poort, parkeren gebeurt langs de berm. Vertrekkend uit het centrum van Oostmalle neem je de N153 richting Wechelderzande, de tweede straat rechts is de Salphensebaan. Iedereen is welkom, ook beginners.

Belangrijk: Indien je van plan bent om mee te gaan inventariseren neem je best voorafgaand contact op met een van volgende contactpersonen:

Hilde Lembrechts:	03 353 21 68	hilde.lembrechts@skynet.be ;
Karl hellemans:	03 383 26 58	karl.hellemans@pandora.be ;
Staf Brusseleers:	03 636 35 08	colybia@skynet.be

Nieuwsbrief ZWAMMEN

7e jaargang, nr. 1
januari 2007

natuurpunt
Studie

Paddenstoelenwerkgroep Natuurpunt

Momenteel zijn er in Vlaanderen 15 paddestoelenwerkgroepen van Natuurpunt actief.

Zij organiseren talloze excursies waarbij aandacht besteed wordt aan educatie en inventarisatie van gebieden. Deze waarnemingen worden systematisch ingevoerd op kwartierhokniveau (1 km x 1 km). Deze verspreidingsgegevens kunnen gebruikt worden om een beter inzicht te krijgen in de diversiteit, verspreiding en achteruitgang van paddenstoelen in Vlaanderen.

In Vlaams-Brabant werd in 2001 een atlasproject opgestart met ondersteuning van de provincie. Momenteel, wordt naar 60 gemakkelijk herkenbare soorten die op houtsnippers, in graslanden, tussen mossen en in bossen voorkomen. Het project wil iedereen aansporen om in eigen tuin en streek naar paddenstoelen te kijken en de gegevens door te sturen naar Natuurpunt studie. Meer info over het project vind je op de website. Een handige brochure voor herkennen van de 60 soorten is verkrijgbaar in de Natuurpunt winkel voor de symbolische prijs van 3 euro.

Coördinatie project Natuurpunt Studie

Roosmarijn Steeman
Coxiestraat 11
2800 Mechelen
015/29 72 22
Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be

Cursussen Natuurpunt Educatie

Tineke Thijs
014/47 29 55
Tineke.Thijs@natuurpunt.be

Vlaamse paddenstoelenwerkgroep Natuurpunt

Hans Vermeulen en Wim Veraghtert
014/47 29 53
Hans.Vermeulen@natuurpunt.be
Wim.Veraghtert@natuurpunt.be

Paddenstoelen in stedelijke omgeving. Een aanzet tot inventarisatie in het centrum van Lier.

Wim Veraghtert & Roosmarijn Steeman

Het leuke aan paddenstoelen is dat bijzondere soorten niet enkel in belangrijke natuurgebieden voorkomen maar onverwacht op schijnbaar banale plekjes kunnen opduiken. Dat maakt dat paddenstoelen kijken in een stad best wel spannend kan zijn. Dit werd aangetoond door een erg beperkte, verkennende inventarisatie in het stadscentrum van Lier in het najaar van 2006. Na de vaststelling dat de databank FUNBEL nog vrijwel geen waarnemingen uit deze IFBL-hokken bevatte, leek een dergelijke inventarisatie des te interessanter.

Onderzochte terreinen

De bezochte gebieden bevonden zich zonder uitzondering binnen de ring (R16). De inventarisatie heeft zich totnogtoe beperkt tot drie 'groene eenheden' in de stad:

1. de Vesten, die een beboste groene gordel in de stad vormen
2. het stadspark, dat aan de Vesten grenst
3. het oude kerkhof aan de Mechelsesteenweg

Resultaten

De inventarisatie is nog te onvolledig om nu al over soortenaantallen te spreken. We pikken er enkele interessante groepen uit.

Houtsnipperpaddenstoelen

Houtsnippers in plantsoenen vormen de ideale groeiplaats voor heel wat algemene en minder algemene paddenstoelen. Tot de courante soorten die in allerlei perkjes te vinden zijn, behoren Hazenpootje (*Coprinus lagopus*), Sierlijke franjehoed (*Psathyrella corrugis*) en Oranjerode stropharia (*Stropharia aurantiaca*). Daarnaast vonden we in Lier ook al enkele ongewone soorten. Een klein, onopvallend en donkersporig zwammetje is het Ruitsporig kaalkopje (*Psilocybe phyllogena*). In het veld lijkt het een mini-donsvoetje, maar onder microscoop valt de kenmerkende sporenvorm onmiddellijk op. De soort werd gevonden op houtsnippers aan een grote drankencentrale.

Een zeldzaamheid is de Stinkfranjehoed (*Psathyrella narcotica*) die ondermeer in het stadspark werd aangetroffen. Deze onopvallende paddenstoel is –zoals zijn naam doet vermoeden- te herkennen aan zijn sterke onaangename geur, die volgens sommigen aan mottenballen doet denken en volgens anderen aan narcis. Daarnaast wordt de Stinkfranjehoed door een penwortel gekenmerkt. Dit is de derde vondst voor Vlaanderen van deze soort.

Graslandpaddenstoelen

In een stadscentrum zijn graslanden meestal beperkt tot frequent gemaaide gazonnetjes, maar als er niet te kwistig met bestrijdingsmiddelen wordt omgesprongen, kan ook hier wel iets interessants te vinden zijn. Zo werden op twee lokaties wasplaten aangetroffen. Doorgaans ging het om het algemene

Sneeuwzwammetje en het minder algemene Papegaaizwammetje, maar in het stadspark werd ook de Geurende wasplaat (*Hygrocybe russocoriacea*) opgemerkt. In het kleine grasland komt bovendien de Gele knotszwam (*Clavulinopsis helveola*) veelvuldig voor.

Op het kerkhof werd het grasland meermaals onderzocht. Naast de twee algemenere wasplaten tref je er Wasplaatmycena (*Hemimycena mairei*), Bundelinktzwam (*Coprinus hiascens*), Vaalpaarse schijnridder (*Lepista sordida*) en Bleekgele mycena (*Mycena flavoalba*) aan.

Symbionten bij loofbomen

In steden krijgen symbionten vaak niet veel kansen. De meeste soorten verdragen weinig betreding en bodemverstoring. Nochtans kunnen dreven en parken toch interessante symbionten herbergen. In het stadspark van Lier, zo bleek bij een eerste prospectie, komen tenminste drie Rode Lijstsoorten voor: de Wortelende boleet (*Boletus radicans*), de Netstelige heksenboleet (*Boletus luridus*) en de Zonnerussula (*Russula solaris*). De symbiontenlijst van de Vesten is voorlopig beperkt en bevat voornamelijk algemene soorten russula's, melkzwammen, amanieten en boleten. De Inktboleet (*Boletus pulverulentus*) komt wel geregeld voor in deze groene gordel.

Tot dusver hebben de vesten voornamelijk interessante saprofyten opgeleverd. We vermelden hier de Vleeskleurige zalmplaat (*Rhodocybe gemina*), Kale knoflooktaailing (*Marasmius scorodonius*) en Knolvoethertenzwam (*Pluteus plautus*).

Het is duidelijk dat ook een 'simpel' stadscentrum heel wat verrassingen in petto heeft. We zijn benieuwd wat 2007 zal bieden...

Paddenstoelenproject Vlaams-Brabant, realisatie van een provinciale atlas

Roosmarijn steeman

Nu de Leuvense atlas een feit is, kunnen we beginnen aan de realisatie van een atlas over de paddenstoelen in de provincie Vlaams-Brabant. De Leuvense atlas had als grote voorbeeld de atlas van de provincie Limburg. Een 1500-tal soorten werden kort besproken, met ecologische gegevens en een verspreidingskaartje bij 702 soorten, die in meer dan 3 uurhokken werden waargenomen. Bij soorten met een kleinere verspreiding werd een opsomming gegeven van alle waarnemingen met locatie, waarnemer en IFBL-code. Voor 534 soorten met meer dan 9 waarnemingen werd de fenologie weergegeven. Alle zwammen en slijmzwammen die gekend zijn uit de regio werden besproken, met uitzondering van de meeldauwen, roest- en brandzwammen, die niet consequent genoteerd werden.

De atlas van de regio Leuven is gebaseerd op 36.000 waarnemingen, behandelt 1556 soorten en er werd gekeken in 218 kwartierhokken die gelegen zijn in 31 uurhokken. De atlas van de provincie Limburg is gebaseerd op 72.000

waarnemingen, behandelt 1600 soorten en er werd gekeken in 1382 kwartierhokken. Hieruit kan je afleiden dat de regio Leuven redelijk goed gedocumenteerd is.

Voor Vlaams-Brabant ligt dat iets anders. De regio Leuven en het Zoniënwoud springen er bovenuit. Dit is enerzijds het gevolg van jarenlange activiteit van ZWAM en KAMK in deze regio's. Deze regio's met hun omvangrijke bossen, een unicum voor Vlaanderen, trekken bovendien paddenstoelenkenners van her en der aan. Anderzijds zijn deze bos- en natuurreservaten het terrein van vele onderzoekers en werden er een aantal mycologische studies uitgevoerd in deze bossen. Zo was er het project van André De Kesel en Bert Vanholen, waarbij de mycoflora van het Zoniënwoud en Laarbeekbos gedurende 2 jaar grondig werd onderzocht. Ruben Walleyen inventariseert in het kader van het monitoringprogramma integrale bosreservaten van het INBO, transecten in Meerdaalbos, Rodebos, Walenbos, Zoniënwoud en Vroenenbos (Halle).

Het aantal soorten per uurhok in Vlaams-Brabant, vind je op www.natuurpunt.be > fauna & flora > paddestoelen > [download het kaartje met de uurhokken](#). Deze cijfers zijn gebaseerd op de databank van Natuurpunt Studie en de databank van KAMK (FUNBEL). Sinds de start van het project is er extra aandacht gegaan naar minder onderzochte regio's. Bovendien ontstonden een aantal werkgroepen, meestal in navolging van een cursus van Hans Vermeulen, die in het najaar minstens 1 keer per week op stap gaan. Deze werkgroepen worden vaak nog ondersteund door het personeel van Natuurpunt educatie, zodanig dat de waarnemingen betrouwbaar zijn.

De gegevens van deze werkgroepen en de acties van een personeelslid bij Natuurpunt Studie, die tijd kan wijden aan inventarisatie, zijn duidelijk merkbaar op de verspreidingskaarten. Het laagdrempelige project met eerst 20 en nu 60 gemakkelijk herkenbare soorten, stimuleert iedereen om in eigen tuin en omgeving naar paddenstoelen te kijken en deze gegevens door te sturen. Bij de aanvang van het project beschikten we over gegevens uit 144 uurhokken. Momenteel heeft dit aantal zich opgetrokken tot 184.

Slechts één hok dat maar gedeeltelijk in de provincie gelegen is, bevat nog geen enkele waarneming. Er zijn natuurlijk nog wel een heel aantal hokken waar ondermaats gekeken is. Vaak liggen deze hokken in agrarisch gebied en lijken ze mycologisch oninteressant. Maar in deze agrarische gebieden komen vaak nog versnipperde stukken natuur voor die heel waardevol kunnen zijn.

Het voordeel is dat afstand voor paddenstoelen geen barrière vormt. Zodra een gebied geschikt wordt bevonden door de zwam kan het gekoloniseerd worden door de lichte sporen die grote afstanden kunnen overbruggen. Zo kunnen ecologisch beheerde wegbermen zeer waardevol zijn, en vol met wasplaten staan, middenin het agrarische landschap of langs de autostrade.

Het grote probleem bij inventarisaties is toegang krijgen tot private domeinen. Kasteeldomeinen zijn doorgaans zeer waardevol, daar er op korte afstand een grote variatie aan biotopen is en het beheer er vaak jarenlang met zorg is uitgevoerd. Uit persoonlijke ervaringen kan ik besluiten dat bij aanvraag van toegang tot een domein, de kans dat je die toegang krijgt 4 op 5 is. In de meeste gevallen hadden de eigenaars er absoluut geen probleem mee, dat er iemand even op hun domein rondloopt.

Ik kan iedereen dus aanbevelen om dit af en toe te proberen, want het loont meestal de moeite.

Momenteel beschikken we over bijna 100.000 waarnemingen van de provincie Vlaams-Brabant. Bijna 19.000 waarnemingen dateren van voor 1990 en zijn dus zeker niet meer relevant voor de huidige verspreiding. Deze gegevens kunnen echter wel gebruikt worden om de status van de soorten te vergelijken met het verleden en hieruit kan dan afgeleid worden of een soort voor- of achteruit gaat of status quo blijft. Hieruit zal blijken dat het goed gaat met de paddenstoelen, vooral met de gemakkelijk herkenbare soorten. Maar dit is natuurlijk grotendeels te wijten aan het feit dat het aantal waarnemingen de laatste jaren bijna verdubbeld is, net als het aantal waarnemers.

Opmerkelijk is dat deze 100.000 waarnemingen voor Vlaams-Brabant zich beperken tot 600 kwartierhokken, terwijl er voor Limburg in 1382 kwartierhokken werd gekeken. De komende 4 jaar zal er gericht in nieuwe kwartierhokken en gebieden moeten gezocht worden om tot een relevant verspreidingsbeeld te komen voor de een aantal groepen. Voor een aantal moeilijke groepen, die slechts door enkele personen worden herkend, krijg je een overzicht van de gebieden die door die personen werden bezocht, in plaats van de verspreiding van de soort. Om die reden zal de verspreidingsatlas van Vlaams-Brabant zich beperken tot het bespreken van soorten die macroscopisch gemakkelijk herkenbaar zijn en waarvan de taxonomie voldoende is uitgeklaard. Dit wil niet zeggen dat we ons zullen beperken tot macroscopische determinatie van soorten.

Determinatie van aardtongen is microscopisch redelijk éénvoudig, in tegenstelling tot bijvoorbeeld vezelkoppen, satijnzwammen en korstzwammen. Bij korstzwammen is er bovendien vaak geen enkel macroscopisch verschil tussen de soorten. Enkel de algemenere soorten bespreken is ook geen goede oplossing, want dan mis je een hele groep interessante soorten, die wel gemakkelijk te herkennen zijn in het veld. Ik denk maar aan stekelzwammen, Violetvlekkende moerasmelkzwam, Goudporieboleet, Goudplaatzwam, ...

Welke soorten wel en welke niet aan bod zullen komen in de atlas, zal een gezamenlijke beslissing worden van mensen die in de redactieraad van de atlas zitten.

Redactieraad atlas Vlaams-Brabant

De redactieraad voor de atlas zal dit jaar nog samengesteld worden en iedereen die zich geroepen voelt om hieraan deel te nemen, kan zich kandidaat stellen. Van de redactieraad wordt het volgende verwacht:

- 1) Beslissingen nemen over de inhoud van de atlas
- 2) Een deel van de teksten schrijven
- 3) Nalezen van teksten
- 4) Nakijken van lay-out
- 5) Uitzoeken van foto's

Leden van de redactieraad die volgende taken volbrengen zullen als medeauteur worden vermeld.

Inventarisatiewerkgroep paddenstoelen Vlaams-Brabant

Het systematisch inventariseren van minder bezochte gebieden en regio's in het kader van de atlas dringt zich op.

Net zoals het paddenstoelenmeetnet in Nederland, waarbij je per meter of meter kan worden van een bepaald meetpunt, zullen we de provincie verdelen onder een aantal kenners en werkgroepen, zodanig dat men zich kan concentreren op een bepaald gebied of regio. Op die manier vermijden we dat iedereen op dezelfde moment in dezelfde gebieden rondloopt terwijl een aantal gebieden nooit bezocht wordt. Daarnaast zullen een aantal gezamenlijke inventarisatie-excursies georganiseerd worden waarop iedereen van de inventarisatiewerkgroep welkom is. Deze gezamenlijke excursies zijn zinvol daar mycologen steeds van elkaar kunnen blijven bijleren omdat iedereen wel in meer of mindere mate gespecialiseerd is in bepaalde groepen.

Deze inventarisatiewerkgroep zal zo snel mogelijk van start gaan. Indien u interesse toont om hieraan mee te werken, gelieve dan uw naam op te geven, eventueel een gebied of regio die u wenst te inventariseren en eventueel uw specialisatie.

De eerste vergadering van de inventarisatiewerkgroep zal plaats vinden in april. Mailen kan naar Roosmarijn.steeman@natuurpunt.be of telefonisch op 015/ 29 72 22

16^e Vlaamse-Mycologen-dag

Roosmarijn Steeman

De 16^e Vlaamse mycologendag wordt dit jaar georganiseerd door de ZWAM (Zelfstandige werkgroep voor Amateurmycologen) en gaat door op zaterdag 24 maart te Leuven in het provinciehuis (provincieplein 1, vlakbij het station).

Het programma ligt nog niet volledig vast, maar zal binnenkort te lezen zijn op volgende sites:

www.kamk.be , www.zwamleuven.org, www.mycolim.be en www.natuurpunt.be

De Vlaamse Mycologenvereniging (VMV) werd gesticht op 19 juni 1996 te Meise en is gegroeid uit het "overlegcomité van Vlaamse mycologische groeperingen". De vereniging heeft als doel het bevorderen van de mycologie, het plegen van overleg tussen de verschillende mycologische groeperingen in Vlaanderen, het fungeren als overlegorgaan met andere instanties voor natuurstudie en met de overheid. Lid worden van VMV kan door 10 euro te storten op 000-1732330-07 van de Vlaamse-Mycologen-Vereniging VZW, Domein van Bouchout, B-1860 Meise. Te betalen voor 1 maart.

Inlichtingen

André De Kesel, penningmeester V.M.V.
tel.: 02/260.09.38 (Plantentuin Meise) - email: adk@br.fgov.be

Website:

<http://www.br.fgov.be/PUBLIC/GENERAL/ORGANISATIONS/vmv.html>

Zwamvlok heeft weer een vruchtbaar seizoen achter de rug. **Agenda 2007**

Herman Derder

Ondanks de weerrecords heeft ons werkjaar terug een schat aan mooie paddenstoelen en inventarisaties opgeleverd. Een nieuwigheid in de werkwijze dit jaar was dat we voor de eerste maal de te inventariseren gebieden hebben bezocht en geïnventariseerd per kwartierhok (of kilometerhok). Iets wat heel wat meer werk opleverde, maar toch een mooi beeld gaf over de variatie. Als we de lijst van de ZZ soorten (zeer zeldzaam) bekijken hebben we een mooie oogst bij elkaar gekregen. Ledezijde, Den Dotter en het Osbroek brachten wel wat verrassingen, maar de uitschieter was Smetlede. Door zijn variatie in de plantengroei, zuiver beukenbos, een grote partij sparren met nogal wat dode exemplaren en een gemengd eiken-beukenbos, kan je van alles verwachten. Ook onze uitstap naar D'Heye in Bredene en de duinbossen in De Haan was de moeite waard, de Wasplaten waren van de partij en in de oude begroeide duinen vind je wel wat anders dan hier bij ons.

Een greep uit het aanbod :

Smetlede :

Gewoon ijsvingertje	Ceratiomyxa fruticulosa (O.F.Müll.)
Knotshoorntje	T.Macbr.
Levermostrechttertje	Calocera glossoides (Pers.: Fr.) Fr.
Witte strookzwam	Gerronema marchantiae Singer & Clemençon
Bloedende champignonparasol	Antrodia albida (Fr.: Fr.)Donk
Bruine grauwkop	Leucoagaricus badhamii (Berk. & Broome) Singer
Kraagmosklokje	Tephrocybe confusa (P.D.Orton)
Sparrenstinktaailing	P.D.Orton
Tengere beukentaailing	Galerina autumnalis (Peck) A.H.Sm. & Singer
	Micromphale perforans (Hoffm.: Fr.) Gray
	Marasmius setosus (Sowerby) Noordel.

Ook Ledezijde leverde enkele ZZ op :

Zijige inktzwam	Coprinus insignis
Donzige mycena	Mycena amicta (Fr.: Fr.) Quél.
Fijnschubbige bundelzwam	Pholiota lucifera (Lasch) Quél.
	Psathyrella microrrhiza (Lasch: Fr.)
Kortwortelfranjehoed	Konrad & Maubl.
Laurierkersdekselbekertje	Trochila laurocerasi (Desm.) Fr.
Molmbekerzwam	Peziza micropus Pers.
	Hebeloma longicaudum (Fr.) ss.
Slanke vaalhoed	J.E.Lange

Osbroek en Den Dotter lieten ons genieten van :

	Cheilymenia pulcherrima (Crouan & H.Crouan) Boud.
Fraai borstelbekertje	
Geelgerand elfenbankje	Antrodiella hoehnelii (Bres.) Niemelä
Geelschubbige vezelkop	Inocybe muricellata Bres.
Giftige vezelkop	Inocybe erubescens Blytt
Groene glibberzwam	Leotia lubrica (Scop.: Fr.) Pers.
Groenschubbige parasolzwam	Lepiota grangei (Eyre) J.E.Lange
Grote houtbekerzwam	Peziza varia (Hedw.) Fr.
Kleine boomwrat	Lycogala conicum Pers.
Ranzige mycena	Mycena olida Bres.
Wormvormige knotszwam	Clavaria fragilis Holmsk.: Fr.

Voor de liefhebbers; grijp je boeken en zoek ze eens op.

Wie het volledige jaarverslag wil raadplegen of hebben kan dit verkrijgen bij Herman (gegevens achteraan het artikel).

Voor het jaar 2007 hebben we ons programma al klaar. Je kan het hierbij vinden. Zoals naar gewoonte trekken we erop uit op dinsdag, maar we hebben terug enkele zondagen voorzien om andere liefhebbers ook de kans te geven van het mooie Zwammenrijk te genieten. Er zit zelfs een samenwerking in met afdeling Ninove die enkele zaterdagen inlassen en ons daarbij uitnodigen. Tijdens de Algemene vergadering werd al een zeer gesmaakte presentatie getoond over 4 jaar werking , maar in september volgt opnieuw een projectieavond rond Zwammen . Alle gegevens vind je in bijgaande kalender.

Agenda voor 2007

Te inventariseren gebieden.

- A. Smetlede , Oud-Smetlede, Zandputten en Puttekouter: grondgebied Lede (Sm.L):
Vertrek :Kerk Smetlede
- B. Honegem-Solegem-St. Apollonia : grondgebied Aalst, Erpe-Mere, Lede .
(Ho.EM)
Vertrek : Ter Vaerent , Keiberg te Lede

C. Kluisbos-Somergembos : grondgebied Aalst (So.A)
Vertrek : Einde Schietbaan te Aalst (zijstraat Brusselse steenweg)

Data en uren : elke activiteit start om 14.00 uur stipt.

27 maart 2007 : A
24 april 2007 : B
8 mei 2007 : C
4 september 2007 : A
18 september 2007 : B
2 oktober 2007 : C
16 oktober 2007 : A
30 oktober 2007 : B
13 november 2007 : C
27 november 2007 : A

Telkens om 10.00 uur : Osbroek , Frans Blanckaertdreef (zijstraat Parklaan) Aalst.
Zondag, 14 oktober 2006
Zondag, 28 oktober 2006

Op vraag van afdeling Ninove worden drie paddenstoeleninventarisaties ingelast , nl.
Zaterdag, 18 augustus 2007
Zaterdag, 15 september 2007
Zaterdag , 20 oktober 2007

De gegevens qua locatie en tijdstip zullen te vinden zijn op
www.natuurpunt.be/ninove

Meer informatie:

Herman Derder
Guchtstraat 86
9340-Lede

herman.derder@tele2allin.be
053/800110
0495/324261

De Vliegenschwam (*Amanita muscaria*) opvallend aanwezig in het najaar 2006

Bruggeman Chris

Tijdens het najaar 2006 was de vliegenschwam (*Amanita muscaria*) opvallend aanwezig in het Meetjesland. Dit was echter niet zo over het gehele Meetjesland. Met de paddenstoelenwerkgroep zijn er in de regio Ursel-Knesselare-Aalter niet meer zwammen opgemerkt dan de vorige jaren.

In de regio Eeklo-Lembeke waren er heel wat meer waarnemingen. Zo zijn er op vier plaatsen in het Bellebargiebos vliegenschwammen vastgesteld, dit terwijl ik de voorbije

vijf jaar geen enkel exemplaar gezien heb en ook geen weet heb van waarnemingen daar. Ofwel was ik op het verkeerde tijdstip op de verkeerde plaats en had ik dit jaar veel geluk. Ikzelf echter heb slechts op één plaats de vliegenzwam waargenomen in dit bosgebied, zodat de kans reëel blijft dat ik de voorbije jaren er steeds over gekeken heb.

Ruben Walley'n meldt me echter dat uit het paddenstoelenmeetwerk in Nederland blijkt dat de soort goede en minder goede jaren kent.

Een oproep tot de digitale abonnees van ons tijdschrift en een oproep in de kranten leverde in totaal 58 locaties op in het Meetjesland. Dit is wellicht nog maar een fractie van het totale aantal, daar er bij de gemelde locaties geen enkele locatie was waar ik zelf de vliegenzwam had waargenomen. Een kaartje met de verspreiding in het Meetjesland vind je bij dit artikel.

De vliegenzwam komt zowel voor in wegbermen, bosgebied en in vele tuinen. In de tuin wordt meestal de berk vermeld als begeleidende boomsoort. In bosgebied kan dit zowel berk als beuk zijn, terwijl langsheen wegbermen het voornamelijk beuk is.

Verder kan de vliegenzwam ook voorkomen bij den, Douglasspar, fijnspar, zilverspar, zomereik, Amerikaanse eik, tamme kastanje, linde en zelfs bij gaspeldoorn (mededeling Ruben Walley'n).

De Vliegenzwam behoort tot een groep paddenstoelen die allen zeer giftig zijn tot zelfs dodelijk giftig (zoals de Groene knolamaniet, die algemeen voorkomt in bvb Het Leen). De Vliegenzwam zelf is zeer giftig, maar is meestal niet dodelijk. In noordelijke regio's wordt hij in beperkte mate zelfs gebruikt als drug om bepaalde visioenen op te wekken, maar dit is zeker niet aan te raden.

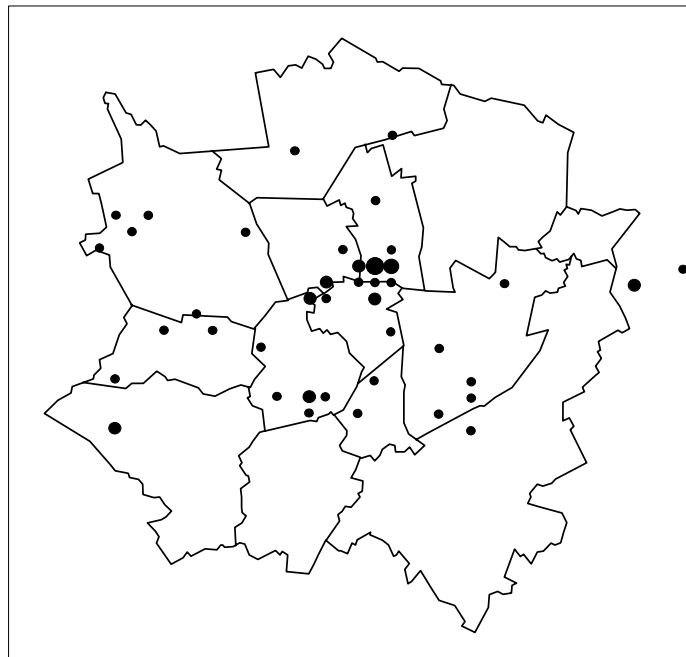
Heb je dit najaar vliegenzwammen waargenomen in jouw buurt, dan zouden we graag op de hoogte gebracht worden, zodat we ons kaartje verder kunnen aanvullen.

Graag volgende gegevens:

We zouden graag volgende gegevens ontvangen:

- juiste plaatsomschrijving
- biotoop (bos, tuin, wegberm,...)
- in de buurt van welke boomsoort

Vliegenzwam 2006 Meetjesland

Een uitgave van
Natuurpunt,
vereniging voor
natuur en
landschap
in Vlaanderen

